

Pázmány Péter Katolikus Egyetem,
Jog- és Államtudományi Kar,
Polgári Jogi Tanszék

A szerző jogai és azok megsértése esetén igényelhető polgári jogi eszközök,
különös tekintettel a kártérítésre

(diplomamunka)

Bagoly Andrea

Konzulens: Dr. Tattay Levente
egyetemi tanár

Budapest, 2009.

1. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK	3
1.1. A SZERZŐI JOG LÉTREJÖTTÉNEK, KIALAKULÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI, JELENTŐSÉGE	3
1.2. A VÉDELEM FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE.....	4
2. A SZERZŐI JOGOK	8
2.1. A SZEMÉLYHEZ ÉS A SZELLEMI ALKOTÁSHOZ FŰZÖDŐ JOGOK ELHATÁROLÁSA.....	8
2.2. A SZEMÉLYHEZ FŰZÖDŐ JOGOK SZABÁLYOZÁSA	9
2.3. SZEMÉLYHEZ FŰZÖDŐ JOGOK	11
2.3.1. <i>Az alkotás szabadsága</i>	11
2.3.2. <i>A mű sérthetetlensége</i>	12
2.3.3. <i>Az alkotó személyiségének elismerése</i>	13
2.3.4. <i>Névfeltüntetés joga</i>	14
2.3.5. <i>Rendelkezés a mű felett</i>	16
2.4. VAGYONI JOGOK	18
3. RENDELKEZÉS A SZERZŐI JOGOKRÓL.....	22
4. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSE	26
4.1. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSE ESETÉN IGÉNYELHETŐ VÉDELEM JOGSZABÁLYI HÁTTERE.....	27
4.2. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYEI.....	28
4.2.1. <i>Objektív védelmi eszközök</i>	29
4.2.2. <i>Kártérítés</i>	31
4.2.2.1. <i>Vagyoni kár</i>	32
4.2.2.1.1. <i>A vagyoni kár megállapításának nehézségei</i>	33
4.2.2.1.1.1. <i>Általános probléma</i>	33
4.2.2.1.1.2. <i>Az audiovizuális műveket érintő jogsértések</i>	34
4.2.2.1.1.3. <i>Jogsértés szoftver jogosulatlan felhasználása során</i>	35
4.2.2.1.1.4. <i>Jogosulatlan nyilvánossághoz közvetítés Interneten keresztül</i>	36
4.2.2.2. <i>Nem vagyoni kár</i>	37
4.2.2.3. <i>Általános kár</i>	40
5. JOGESETEK.....	42
5.1. VAGYONI KÁR JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁS KÖVETKEZTÉBEN	42
5.2. A NEM VAGYONI KÁR ELBÍRÁLÁSÁNAK SZEMPONTJAI.....	46
5.3. MEGALAPOZOTT NEM VAGYONI KÁRTÉRÍTÉSI IGÉNY	50
6. ZÁRÓ GONDOLATOK	55
HIVATKOZOTT IRODALOM	56
EGYÉB FELHASZNÁLT IRODALOM.....	58

1. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK

1.1. A SZERZŐI JOG LÉTREJÖTTÉNEK, KIALAKULÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI, JELENTŐSÉGE

A szerzői jog „*a szerző vagy jogutódjának kizárólagos joga valamely az irodalom vagy a művészet körébe eső szellemi termék felett.*”¹

Balás P. Elemér véleménye szerint a szerzői jog a személyiségi jogban gyökerezik, szabályai pedig a dologi joghoz is közelítik, vagyis a szerzői jog nem egyéb, mint „*a személyiségnek dologi joga*”.^{2[3]}

A szerzői jog leglényegesebb motívuma a szerzők tulajdonjogának biztosítása a bitorlás elleni védelem útján. Ezen védelem nem egyik napról a másikra alakult ki. Két fontos tényező együttes hatása eredményezte a középkor végén a szerzők ilyen formájú megbecsülését, amelyeket hosszú időt követően egy harmadik elem egészített ki.

Az első tényező a könyvnyomtatás technikájának feltalálása, melyet tárgyi oldalként, illetve *dologi körülményként*³ szokás jelölni. Knorr Alajos azt emelte ki, hogy a leírás általi többszörözésből jelentékeny haszon nem származott.⁴

Másrésről a szerzői jogvédelem kialakulásában kiemelkedő jelentőséget tulajdoníthatunk egy olyan fontos *eszmetörténeti körülménynek*, mint az individualizmus megjelenésének. A középkor művészeti alkotásait még az anonimitás jellemezte, azonban a reneszánsztól a művészek arra törekedtek, hogy nevüket a koruk és a jövő is megismerje.

Az előzőekben említett két tényezőt csak az elmúlt két évszázadban követte azon harmadik tényező, amely meghatározó volt a bitorlás elleni védelem kialakulásában. Arról a társadalmi igényről van szó, amely biztosítja, hogy az emberek szellemi termékek birtokosai lehessenek. Amíg a tudományos műveltség nem került a társadalmi értékrend élére, addig kereslet sem volt a szellemi termékekre, amint azonban a kereslet megnőtt, úgy lépett előtérbe a szellemi megbecsülés mellett a vagyoni védelem szükségessége is. Immáron nem volt mindegy, hogy az alkotásból származó haszon az arra jogosult, vagy más, arra illetéktelen személy kezébe kerül-e.⁵

---

1 Magyar Jogi Lexikon VI., Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt.: Budapest, 1907., p. 397.

2 Balás P. Elemér: Szerzői jog. – in: Szladits Károly: Magyar Magánjog I. Grill Kiadó: Budapest, 1941., p. 664. (a továbbiakban Balás: Szerzői jog)

3 Balás P. Elemér: Szerzői jog, p. 664. „*a szellemi alkotás egy dologi szubsztrátumot kíván, amely... maga is dinamikus dologi szemlélet alkalmazásának eredménye*”

4 Knorr Alajos: A szerzői jog magyarázata. Ifj. Nagel Otto kiadása: Budapest, 1890: III.

5 Mezei Péter: A szerzői jog története a törvényi szabályozásig (1884: XVI. tc.), [Http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html](http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html) (2009. január 30.) (a továbbiakban: Mezei)

1.2. A VÉDELEM FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

Már a római jogban is fellelhetőek olyan „szerződések”, melyek a szerző és könyvkereskedők között az irodalmi munkák többszörözésére jöttek létre, azonban ezen ügyletek jogi védelemben nem részesültek, tekintettel arra, hogy nem létezett kereset, amellyel a szerzői jogokat érvényesíteni lehetett volna⁶

Első „jogi” forrásokként az uralkodó vagy más főhatóságok által *kizárólag egyeseknek nyújtott* privilégiumok, kiváltságok jelentek meg, melyek „*vagy a szerzőnek, vagy a kiadónak, de régibb időben kiválólólag és rendszerint csak a kiadónak adattak.*”⁷ Magyarországon ebben a tekintetben komolyabb lemaradás nem volt tapasztalható, a nagyszombati főiskola XVI. században nyomtatási privilégiummal rendelkezett.⁸

A privilégiumok helyét Nyugat-Európában is csak lassan váltotta fel az egész országra kiterjedő törvényi szintű szabályozás. Elsőként Angliában, 1709-ben (Stuart Anna uralkodása alatt) fogadtak el ilyen statútumot, amelyben az áll, hogy minden kiadott műre tizennégy évig érvényes a szerzői jogi védelem.⁹ Az igazi törvényhozási hullám azonban csak a XVIII. század végétől indult be, a törvényeket rendszerint a mindenkor uralkodó állam- és gazdaságpolitikai szempontok determinálták, és a privilegiális rendszer nyomait még erőteljesen magukon viselték. A szerzői jogi védelem tárgya, vagyis a védett alkotások tekintetében elmondható, hogy bár eleinte csak az írói művek utánnyomását tilalmazták, ezt a technika fejlődésével mind gyorsabb tempóban követte az előadások, majd a képzőművészeti alkotások jogi védelme.

A magyar jogfejlődés, akárcsak máshol, az egyedi privilégiumoktól a részletes törvényi szabályozás felé haladt. Kiemelkedő jelentőségűek a sajtótörvényről szóló 1848. évi XVIII. tc, amely komoly hangsúlyt fektetett a kiadási tevékenység felügyeletére, ezért előzetes regisztrációhoz kötötték a nyomdák törvényes működését, továbbá az 1875. évi XXXVII. tc, azaz a kereskedelmi törvény, amely még állami monopólium keretében védte a jogszabályok szövegét a szerzői jog termékeként.¹⁰

A magyar országgyűlés több XVIII. század végi, osztrák rendelet és magyar jogalkotási kísérlet után csak 1884-ben fogadott el a szerzői jog tárgyban törvényt (1884. évi XVI.tc). A

---

6 Knorr Alajos: A szerzői jog magyarázata, III-IV. – Kenedi Géza: A magyar szerzői jog. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat: Budapest, 1908., p. 7. (a továbbiakban: Knorr)

7 Knorr: A szerzői jog magyarázata, V.

8 Dr. Szinger András – Dr. Tóth Péter Benjamin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz, Novissima Kiadó, Bp., 2004. p.15.

9 Vikman László: A magyar szerzői jog fejlődésének áttekintése, Infokommunikáció és Jog 25. sz., HVG ORAC, 2008. június., p.124. (a továbbiakban: Vikman)

10 Vikman, im., p. 125.

jogszabályban nem volt általános – különös részi elhatárolás, az egyes műfajokat fejezetenként tárgyalta, így csak bizonyos műtípusokat vont a védelmi körébe. Fontos új szabályozási eleme volt a védelmi idő (50 év) megjelenése, a szerzői jog jogutódlása szerződés vagy öröklés révén.

A szerzői jog második kodifikációs eredménye az 1921. évi LIV. tc., amely megteremtette a Berni Uniós Egyezményhez történő csatlakozás belső jogi feltételeit. Szükségessé vált a technika fejlődésének megfelelő módosítása, újításai között tartjuk számon a gyűjteményes művek szabályozásának megjelenését.

A magyar szerzői jog következő átfogó rendezésére az 1969. évi III. törvény megalkotásával került sor, amelynek végrehajtását a 9/1969. (XII. 29) MM rendelet szabályozta. Ebben az időszakban az állam kulturális-nevelő feladatává vált az alkotások terjesztése, ehhez igazodnak a törvény rendelkezései is.

A magyar szerzői jog hagyományosan dualista szemléletű volt és így a vagyoni jogok elidegeníthetőségének az elvét követte egy egész évszázadon át, a „szocializmus” időszaka előtt, ezt tükrözték az 1884. évi és az 1924. évi szerzői jogi törvény rendelkezései. Fordulatot jelentett 1969-ben elfogadott Szjt., az akkor jellemző szerzői jogi felfogás „ideológiai” megalapozásából sajátos monista rendszer alakult ki: nemcsak a vagyoni jogok átruházását tiltották meg, hanem a felhasználási engedélyek érvényességi idejét is mereven, ésszerűtlenül korlátozták.¹¹

Megerősítette a szerzők és alkotásaik védelmét a vagyoni jogok tekintetében, így alapvető feltétel lett a szerző beleegyezésének szükségessége az alkotás bármilyen felhasználásához, amely általában csak díjazás fejében történhet. Ez a törvény már nem a védett műfajokat vette sorra, hanem generálklauzulákat alkalmazott.

A jelenleg is hatályos a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény, mindezidáig több, mint tíz alkalommal került módosításra. A jelentősebb módosítások között szerepel az adatbázisok sui generis védelméről¹², az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról szóló 2001/84/EK irányelv átültetéséről¹³, valamint az elsősorban a szerzői jogi jogsértésekből származó igények érvényesítésére vonatkozó¹⁴ törvények. Fontos kapcsolódó jogszabály a 18/2006 (IV.12.) IM rendelet a Magyar Szabadalmi Hivatal által vezetett önkéntes műnyilvántartásról, ezzel visszakerült a jogrendszerbe a szerzői jogi művek regisztrációja, ugyancsak a szerző által fakultatívan választható jelleggel, az esetleges bizonyítás megkönnyítésére.

---

11 A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény §-ának . pontjához fűzött Kommentárt (CompLEX DVD-Jogtár) (a továbbiakban: Szjt. kommentár)

12 2001. évi LXXVII. törvény

13 2003. évi CII. törvény

14 2005. évi CVIII. törvény

A szerzői jog védelmének fejlődéstörténetében az egyéni privilégiumok és a törvényi szabályozások mellett a harmadik lépcsőfokot a nemzetek közötti szerződések és egyezmények jelentik. A nemzetek felismerték, hogy a védelem szükségessége az országok határait átlépi. Az ilyen két- vagy többoldalú nemzetközi szerződések aláírói belső szabályozásukat úgy alakították, hogy az a kontraktusba foglaltaknak a lehető legteljesebb mértékben megfeleljen.

Magyarország elsőként az osztrákokkal, 1887-ben kötött ilyen megállapodást, mely az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmáról rendelkezett. A XIX. században még Olaszországgal (1890), Nagy-Britanniával (1893) és Németországgal (1899) került sor hasonló államszerződés megkötésére.¹⁵

A nemzetközi szerződések a legáltalánosabban határozták meg a szerzői jogi védelem kereteit, mintegy generálklauzulák formájában. Ennek keretében a külföldi alkotások is oltalomban részesültek, a tényleges anyagi és eljárási szabályokat azonban mindig a nemzeti szabályok tartalmazták. Nemcsak a szerzői joghoz, hanem az ipari tulajdonhoz is kapcsolódik a Szellemi Tulajdon Világszervezetét (WIPO – World Intellectual Property Organization) létesítő megállapodás, amelyet 1967. július 14-én kötöttek. Az államközi szervezet 1970-ben kezdte meg működését, az ENSZ szakosított nemzetközi szervezeteinek egyikeként. A Világszervezet a szellemi alkotások területén szervezi és koordinálja a nemzetközi együttműködést. Magyarországon az 57/1998. (IX.29) OGY határozat erősítette meg.

Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet (WTO) létrehozó Marakesh-i Egyezmény 1C mellékletét képezi a TRIPS-megállapodás, (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, a továbbiakban: TRIPS), amely a szellemi tulajdon kereskedelemmel összefüggő kérdéseit szabályozza. Az egyezményt az 1998. évi IX. törvény hirdette ki Magyarországon. Összefoglalja a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó közös, általános alapelveket.

A szerzői jog nemzetközi szabályozásában mérföldkőként kell kiemelni az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló 1886. évi Berni Uniós Egyezményt (BUE), amelynek hazánk csak 1922-ben lett részese. További nemzetközi szerzői jogi megállapodás az 1952-ben létrejött [Egyetemes Szerzői Jogi Egyezmény](#). Magyarország 1971. óta tagja az Egyezmények, az [1975. évi 3. törvényerejű rendelet](#) hirdette ki.

A nemzetközi szerződések mellett kiemelkedő jelentősége van az Európai Uniós jogharmonizációnak, amely mindeztidáig csak egyes részterületeken született meg. Különlegesen

---

15 Corpus Iuris Hungarici, Franklin Társulat, Budapest, 1897., p. 47.

fontos a szerzői és szomszédos jogok harmonizációja, a jogvédelem fejlesztése, a digitális technika szerzői jogi vonatkozásai és az internetes felhasználás terén a Tanács és a Parlament 2001-ben kiadott, az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról szóló INFOSOC-irányelvnek.¹⁶

Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-én elfogadta a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelvet, amely a szerzői jogi és iparjogvédelmi jogsértések nyomán alkalmazható – polgári jogi és közigazgatási természetű – intézkedések, eljárások és jogorvoslatok tekintetében valósít meg harmonizációt. Az Irányelv nemzeti jogszabályokba való átültetésének határideje 2006. április 29. volt. Magyarország az egyes törvényeknek az iparjogvédelmi és a szerzői jogok érvényesítésével összefüggő módosításáról szóló 2005. évi CLXV. törvénnyel tett eleget harmonizációs kötelezettségének, amely négy hazai jogszabályt módosított: a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt (Vht.), a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvényt (Szt.), a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényt (Vt.), valamint a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényt.

„Amilyen nehezen született meg e téren a szabályozás – amit a nemzetközi és a hazai jogi viszonyok is erőteljesen befolyásoltak – olyan állandó területévé is vált a jogrendszernek a szerzői jog. Mindössze a technikai fejlődés hozott újabb és újabb elemeket a szabályozásba, bővítve az elődök által kimunkált forrásokat. Az eddigi tartós védelem tapasztalatai alapján úgy vélem, ugyanilyen várakozással tekinthetünk a legújabb, immáron negyedik Szt.-re.”¹⁷

---

16 2001/29/EK irányelv

17 Mezei im.

2. A SZERZŐI JOGOK

2.1. A SZEMÉLYHEZ ÉS A SZELLEMI ALKOTÁSHOZ FÜZŐDŐ JOGOK ELHATÁROLÁSA¹⁸

A szellemi alkotás a személyiség sajátos megnyilvánulása, ezért elválaszthatatlan a szerző személyiségétől. A szellemi alkotás eredménye, a mű mások számára azáltal válik felhasználhatóvá, hogy viszonylagosan elkülönül az alkotótól, ezáltal vagyoni értékek forrásává válik.

A szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok - a személyhez fűződő és a vagyoni jogok - összessége.¹⁹ A szerzői jog abszolút szerkezetű, negatív tartalmú kötelezettséget állító jogviszony, tekintettel arra, hogy mindenkit arra kötelez, hogy tartózkodjék a szerző jogainak bárminemű megzavarásától, azokat tartsa tiszteletben. A szerzői jog annak jogosultja számára kizárólagos jogot biztosít. Jellegét tekintve hasonlóságot mutat a tulajdonviszonyhoz, ezért több szerző a szellemi tulajdonokon fennálló jogosítványokat „szellemi tulajdonnak” minősíti.²⁰ A szerzői jog túl azon, hogy gazdasági hatalmat jelent, egy vagyoni érték feletti rendelkezési, birtoklási, használati jogosultságot, ugyanakkor a tulajdonviszonyhoz képest többleteleme az, hogy az alkotásban megtestesülő szellemi érték oltalmát biztosítja.

A szerző személyhez fűződő és vagyoni jogainak védelme szorosan összekapcsolódnak. A szerzői jog tartalmát tekintve az Szjt. az ún. monista, vagyis a személyhez fűződő és vagyoni jogok egységét hirdető szerzői jogi koncepcióból indul ki, amelyet ötvöz az ún. dualista felfogással, mivel az egységet nem érvényesíti azokban az esetekben, amikor a vagyoni jogok átruházhatóságát lehetővé teszi, így az adattár, szoftver, reklámozásra készített mű esetében. A szerzői jog e két oldalának szabályrendszere alapvetően a szerző és az általa létrehozott mű védelméhez és a mű közönséghez történő eljuttatásához fűződő (felhasználói) érdekek közötti jogalkotói mérlegelés eredménye.

Korábbi jogunk a mű bármiféle – jogosulatlan – megváltoztatását a szerző személyhez fűződő jogának megsértéseként szabályozta. Ez a mű integritásának túlzott, indokolatlan

---

18 Dr. Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992. p.

19 Szjt. 9.§ (2)

20 A szerzői jog, A gyakorló jogász kézikönyve 3., szerk.: Dr. Petrik Ferenc, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1990., (a továbbiakban: A szerzői jog) p. 35.

védelmét eredményezte, ami ezen felül még mások alkotói, előadóművészi szabadságának aránytalan és ésszerűtlen korlátozásaként is hatott.²¹

A szerzőt megillető személyhez fűződő jogok közül a névjog az, amely biztosítja, hogy művén nevét, szerzői minőségét feltüntessék, illetve, ha akként dönt akár álnéven vagy név nélkül jelentesse meg alkotásait. A mű nyilvánosságra hozatalának joga, beleértve a mű titokban tartásának, illetve a már nyilvánosságra hozott mű visszavonásának a joga is a személyhez fűződő jogokhoz tartozik, csak úgy, mint a mű integritásához, torzításmentes felhasználásához való jog. A szerző vagyoni jogainak egyike a mű bármilyen felhasználására vonatkozó kizárólagos rendelkezési jog, a másik pedig az ellenszolgáltatásra való jogosultság.

A szerző személyiségvédelmével kapcsolatosan merül fel az a tény, hogy a szerző személyhez fűződő jogai és a vagyoni jogai az alanyt illetően teljesen különválaszthatóak. A személyhez fűződő jogok szempontjából lényeges, hogy azonos védelmi időt ír elő az Szjt. mind a személyhez fűződő, mind pedig a vagyoni jogok tekintetében, ugyanakkor a szerző egyes személyhez fűződő jogai, tekintet nélkül arra, hogy azokat a szerző gyakorolja-e vagy sem, azok időben korlátozhatatlanok.²²

2.2. A SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOGOK SZABÁLYOZÁSA

A szerzőt a szellemi alkotással kapcsolatban megillető személyiségi jogokat meg kell különböztetni a bárkit, szellemi alkotás nélkül is, megillető személyiségi jogoktól. A magyar szerzői jogvédelem általános polgári jogi alapját a Ptk. személyek polgári jogi védelméről szóló fejezetének szellemi alkotásokra vonatkozó részében találjuk, amely a személyhez és a szellemi alkotásokhoz fűződő jogokról rendelkezik. Ezen fejezeten belül a vonatkozó rendelkezések két csoportra oszthatóak, a személyhez fűződő jogokat a 75. -85.§ szakasz rendelkezései szabályozzák, a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok pedig a 86.-87.§ szakaszokban találhatóak. A két csoport rendelkezéseit egybevetve megállapíthatjuk, hogy a személyhez fűződő jogok egyrészt minden személyre kiterjedő általános szabályokat tartalmaznak, általános körű személyiségvédelmet teremt, másrészt kizárólag csak a személyhez fűződő jogokról

---

21 Szerzői Jogi Szakértő Testület Szakvéleményeinek gyűjteménye 1997-2003, Összeállította: id. Ficsor Mihály, Kiss Zoltán és Kulcsár Eszter, KJK Kerszöv, Budapest., 2004., (a továbbiakban: SzJSzT Szakvéleményeinek gyűjteménye 2004.) 19/02 A személyhez fűződő jogok új, ésszerűbb szintű szabályozásának az áttekintése, p. 179.

22 Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest 2007, (a továbbiakban: Tattay Levente) p. 106-107.

rendelkeznek. Az utóbbi cím alá tartozó paragrafusok kizárólag a különböző szellemi alkotások alkotóira vonatkoznak, ám egyaránt kiterjednek az alkotók személyéhez fűződő jogaira és az alkotókat megillető vagyoni jogokra is. A vagyoni jogokat nem érintve, csak az általános értelemben vett személyhez fűződő jogokat összevetve az alkotók személyéhez fűződő jogaival az alábbi megállapításokra juthatunk.

Az általános értelemben vett személyhez fűződő jogok legfontosabb jellemzője, hogy közvetlenül a személy önmagában vett minőségéhez kapcsolódnak, akár a személy cselekvésére vagy biológiai létére, társas kapcsolataira vonatkoznak. Az alkotó személyéhez fűződő jogok ezzel ellentétben az alkotót kizárólag a szellemi alkotáshoz fűződő kapcsolata révén illetik meg.

A Ptk. általános védelemben részesíti a személyhez fűződő jogokat, tekintettel arra, hogy védi a személyt a személyiség megsértésének mindenféle megnyilvánulásával szemben függetlenül attól, hogy a jogsértő magatartás a tételes jogszabályi rendelkezésbe ütközik-e vagy annak jogellenessége a jogsértés általános tilalmából vezethető-e le. Azaz a jogérvényesítéshez nincs szükség a tételes rendelkezésre hivatkozni, a Ptk. által biztosított általános védelem elegendő. „Önmagában az, hogy a felperes szerzői (személyiségi) jogai nem szenvedtek sérelmet, nem jelenti, hogy személyhez fűződő jogainak a sérelme nem állapítható meg.”²³

A Ptk. ugyan nevesít egyes jogsértéseket, de ez a felsorolás nem taxatív, nem alkotnak zárt kört. Ezzel szemben a szellemi alkotásokhoz fűződő személyiségi jogok nevesítette eseteit több külön jogszabály tartalmazza. Mindezen jogszabályok közös jellemzője, hogy az alkotók személyhez fűződő jogait, illetve az azokat sértő magatartásokat kimerítő jelleggel sorolják fel.

A Ptk. 86. § (2) bekezdése szerint a szellemi alkotásokat megillető törvényi védelmet, a Ptk. rendelkezésein kívül, az alkotások meghatározott fajtáira, valamint az egyes rokon tevékenységekre a szerzői, az iparjogvédelmi, továbbá az újító jog, valamint a hangfelvételek előállítóit védő jogszabályok határozzák meg. A szellemi alkotások védelméről szóló ezen jogszabályok személyiségvédelmi rendelkezései: a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 10.-15.§, a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXX. törvény 7.§, az ipari minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény 12.§.

A védjegyről, a hangfelvétel előállítóinak védelméről és az újításokról szóló külön jogszabályok nem rendelkeznek az alkotók személyhez fűződő jogainak védelméről. A használati minták oltalmáról és a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának

---

23 Pf.III. 21 579/1979, BH 1980/9, PJD IX.8.

oltalmáról szóló törvények szerint a használati minta feltalálójának, illetve a topográfia szerzőjének személyhez fűződő jogaira vonatkozóan a szabadalmi oltalomról szóló törvénynek a feltaláló személyhez fűződő jogaira vonatkozó szabályait kell alkalmazni. További jelentősége van, ugyanakkor nem tartalmaz közvetlenül személyiségvédelmet célzó szabályt a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény 7. §-nak, amely tiltja a szolgai utánczást.

A felsorolt jogszabályok az alkotás természetéhez igazodóan védik az alkotók személyhez fűződő jogait. A szerzői alanyi jogok keletkezése automatikus, az Szjt. 9.§-a alapján a törvény kritériumainak megfelelően létrehozott mű tekintetében annak létrejöttének pillanatától kezdve illeti meg a szerzőt a védelem minden alakszerűség megkövetelése nélkül.

2.3. SZEMÉLYHEZ FÜZŐDŐ JOGOK

A szerző személyhez fűződő jogosultsága kiterjed az alkotás szabadságára, a mű sérthetlenségére, az alkotó személyiségének elismerésére, a szerző nevének a feltüntetésére, a mű titokban tartására, továbbá a szerző jogában áll művének nyilvánosságra hozatala, a mű visszavonása, valamint a további felhasználás megtiltása.²⁴

2.3.1. Az alkotás szabadsága

Az alkotás szabadsága is a személyhez fűződő jogok egyike, amely levezethető az Alkotmány 70/G.§-ának abból a rendelkezéséből, hogy a Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát. Ezen jogosultságot mindenki köteles tiszteletben tartani a Ptk. 75. §-ának (1) bekezdése alapján, vagyis köteles tartózkodni attól, hogy mást alkotói tevékenységében, a mű megalkotásában, jogszerű nyilvánosságra hozatalában és felhasználásában megakadályozzon. Az alkotás szabadságához való jog ennek ellenére sem korlátlan jogosultság, kizárólag társadalmi rendeltetésének megfelelően, az ösztársadalmi érdekeket szem előtt tartva, a jogszabályi korlátok között, továbbá mások jogainak és jogos érdekeinek a sérelme nélkül lehet gyakorolni.

Az alkotás szabadságának közérdekű és polgári jogi akadályai mellett a sajtójogi és titokvédelmi szabályok korlátozzák a joggyakorlást. Az alkotás szabadsága sem teheti

---

²⁴ A szerzői jog im., p. 37.

megengedett az egyébként tiltott, jogszabályba ütköző tevékenységet, mint például tartalmával bűncselekményt megvalósító mű közzétételét.

Mások személyiségi jogai, törvényes érdekei az alkotás szabadságának határt szabnak, ezáltal az alkotás szabadsága senkit sem jogosít fel arra, hogy bármilyen módon mások személyiségi jogát, képmáshoz, hangfelvételéhez, hírnevéhez, becsületéhez, személyes titokhoz való jogát megsértse.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a művészeti élet szabadsága mint alapvető jog a művészi alkotómunka szabadságát, a művész bármely meg nem engedett korlátozásoktól mentes önkifejezését, valamint a művészeti alkotások nyilvánosság elé tárásának, illetve bemutatásának, terjesztésének szabadságát is jelenti.²⁵ Az Emberi Jogok Európai Bírósága is arra utalt, hogy a művészi kifejezés szabadsága nemcsak a műalkotások megteremtésére vonatkozik, hanem azok terjesztésére is, akár kiállításokon keresztül.²⁶

2.3.2. A mű sérthetetlensége

A mű egységének védelmét a szerzői alkotás sérthetetlenségéhez fűződő igény indokolja. A mű önkényes megváltoztatása személyiségi jogokat sért, tekintettel arra, hogy az alkotó alapvető érdeke, hogy személyisége műve útján a maga eredetiségében érvényesüljön, abban a formában kerüljön a nagyközönség elé, amelyben ő azt létrehozta. *„A mű megrongálódása az ebből eredő vagyoni károsodáson kívül a szerző művészi személyiségi jogát is sérti. Befolyásolja az alkotói szabadság érvényesülését, hatással van a művészi hírnév alakulására.”*²⁷

A mű integritásához való jog nemcsak az alkotás fizikai egészének, hanem szellemi egységének, mondanivalójának sérthetetlenségére is vonatkozik. Az Sztj. 13. §-ában foglalt rendelkezés értelmezésével kapcsolatosan a szerzői jogi törvény magyarázata az utóbbi értelmezés mellett foglal állást. *„A törvény tiltja egyfelől a mű bármilyen eltorzítását vagy megcsonkítását, függetlenül attól, hogy az sérelmes-e a szerző becsületére vagy hírnevére.”* Ez jelenti a művet azonosító vonások megváltoztatását, így a mű épségéhez és megváltoztathatatlanságához való jog sérelmét jelenti, ha az író művét megváltoztatott szöveggel adják ki. *„Másfelől jogsértő az olyan megváltoztatás vagy megcsorbítás, amely a*

---

25 24/1996. (VI. 25.) AB határozat, ABH 107., 110.

26 Müller, Judgment of 24 Mai 1998, Series A no. 133, p 27.

27 LB Pf. IV. 20 560/1983., BH 1984/6.222., PJD X. 40.

szerző becsületét vagy hírnevét sérti.”²⁸ Ezen jogsértés elsődlegesen a műbe való közvetett beavatkozással valósul meg.

A szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultjai közül az Szjt. 75. § (2) bekezdése alapján az előadóművészt is megilleti az előadás sérthetlenségére vonatkozó személyhez fűződő jog.

A Szerzői Jogi Szakértői Testület álláspontja szerint *„valamely mű lényegéhez annak felépítése, rendszere, szerkezete éppúgy hozzátartozik, mint egyéb tartalmi vonatkozásai. A mű szempontjából nyilvánvalóan nem közömbös, hogy mondanivalóját a szerző hogyan taglalja. A mű felépítéséhez rendszeréhez, szerkezetéhez pedig az egyes anyagrészek elhelyezése, azok egymáshoz viszonyított sorrendje, stb. szorosan hozzátartozik.*”²⁹

Előfordulhat, hogy a mű felhasználása érdekében szükség van annak módosítására. Ezen változtatásra csak abban az esetben kerülhet sor, amennyiben az sértetlenül hagyja az alkotói személyiség érvényesülését. A szerző művének integritásához való joga alapján az Szjt. 50. §-a szerint a szerző amennyiben hozzájárult műve felhasználásához, akkor a felhasználót megilleti az a jog, hogy a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges és a mű lényegét nem érintő változtatásokat végrehajtsa. A felhasználás érdekében feltétlenül szükséges kisebb változtatások végrehajtására elsősorban a szerző jogosult. Amennyiben viszont a szerző ezt megtagadja vagy megfelelő határidőn belül azt elmulasztja, erre a szerző hozzájárulása nélkül maga a felhasználó is jogosult. Ez a szabály azonban szűken értelmezendő: a legkisebb olyan változtatás ugyanis, ami a felhasználáshoz nem elengedhetetlen, átdolgozásnak minősül és a szerző engedélyéhez kötött.

2.3.3. Az alkotó személyiségének elismerése

A szellemi alkotásokra vonatkozó külön jogszabályok közös vonása, hogy valamennyi alkotás tekintetében védik az alkotói minőség elismerését. A Szerzői jogi törvény 12.§ (4) bekezdése szerint a szerző követelheti, hogy e minőségét senki se vonja kétségbe, vagyis a szerzőt megilleti a szerzői minőség elismeréséhez való jog. Az alkotói tevékenység elismerése meghatározza az alkotónak a társadalomban betöltött szerepét. A szerző és a társadalom részére is egyformán fontos, hogy mindenkit az általa nyújtott teljesítmény alapján értékeljenek. A mű alkotójának személyiségi és alanyi joga, hogy őt a mű szerzőjének elismerjék. A szerző

---

28 A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk. Gyertyánfy Péter KJK-Kerszöv Budapest, 2000., p. 86.

29 Szerzői Jogi Szakértő Testület Szakvéleményeinek gyűjteménye, 23/94, III. kötet 1990-1996, Összeállította: Dr. Lenkovics Barnabás és Dr. Székely László, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest., 1998., (a továbbiakban SzJSzT Szakvéleményeinek gyűjteménye 1998.) 144. o.

követelheti, hogy az általa alkotott művet ne tulajdonítsák másénak (plágium), illetve más módon se vonják kétségbe azt, hogy a műnek ő a szerzője.³⁰

A szerzői jog azt a személyt tekinti szerzőnek, aki a művet megalkotta, aki az alkotást létrehozta.³¹ A szerzővé válás a mű alkotásával párhuzamos folyamat, vagyis a szerző által az Szt. 4. § (1) bekezdése szerint megalkotott mű, mint a szerzői státusz alapja, nem feltétlenül követeli meg a mű befejezettségét.

Ahhoz, hogy valaki szerzői jog alanya legyen, annak elsődleges feltétele, hogy az általa létrehozott szellemi termék alkotásnak minősüljön. A szerzői jogi törvény tárgyi hatályának legjelentősebb fogalmi eleme az alkotás. Az alkotás és a mű kifejezéseket a törvény azonos értelemben használja. „A mű (...) valamely formában megtestesített gondolat.”³² A tudomány és a joggyakorlat álláspontja egységes abban, hogy az alkotás a szellemi tevékenységnek csak bizonyos önállóságot mutató, eredetiséget tükröző terméke lehet, ugyanakkor a szerzői jogi védelemnek nem feltétele, hogy az alkotás valamilyen művészeti-tudományos értéket képviseljen. Kétség esetén a szerzői minőség megállapítására nem az esztétikai érték megléte a döntő, sokkal inkább célszerű vizsgálni, hogy a szerző maga igényel-e védelmet az alkotásnak, s ezt a szándékát kifejezésre juttatja-e, továbbá segítségünkre lehet, hogy szándékában áll-e a művet szerzői alkotásként felhasználni, ilyenkor a felhasználás ténye eredményezi a szerzői minőséget.

2.3.4. Névfeltüntetés joga

A szerző nevének feltüntetésére vonatkozó rendelkezések alapvető célja a személyiségvédelem.³³ Az alkotói minőséghez szinte elválaszthatatlanul kapcsolódik ennek a minőségnek a dokumentálása, vagyis az alkotó nevének feltüntetésére vonatkozó jog. A név az alkotó és műve közötti elválaszthatatlan kapcsolat. Az Szt. 12. §-a kimondja, hogy a szerző nevét a művön fel kell tüntetni, ugyanakkor a szerző dönthet a név nélküli, illetve az álnéven történő nyilvánosságra hozatalról is mások jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül.

A művésznak fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy neve szakmai körökben ismert legyen. Ezt az ismertséget leginkább az biztosítja, ha a művészi alkotásai felhasználásával készített

---

30 A Szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény magyarázata

31 Szt. 4.§ (1)

32 LB Pf. III. 20 107/1970.

33 Tattay Levente im., p.110.

termékeken a nevét feltüntetik. A szerzői minőség feltüntetésének reklámértéke és vagyoni hatása van, különösen akkor, ha a szerző egyedi megbízásokból él.³⁴

Az Szjt. névviselésre vonatkozó rendelkezésének alapja a szerzői jog mögöttes jogszabályaként alkalmazandó Polgári Törvénykönyv 77. § (1) bekezdése. A Ptk. vonatkozó rendelkezése hangsúlyozza, a név arra szolgál, hogy a személy egy adott közösség többi tagjától megkülönböztethető legyen. A névvisseléssel az alkotók elsődleges célja, hogy magát másoktól elkülönítésre alkalmas módon megjelölje, s ekként biztosítsa, hogy a név alapján kizárólag őt lehessen felismerni. A névvisselés joga alapján a már felvett név védelem alatt állt, egyben jogellenes a jogosulatlan, illetve az összetévesztésre alkalmas névhasználat.

Tekintettel arra, hogy a szerzői jogi törvény nem tartalmaz semmilyen követelményt a szerző nevének feltüntetésével kapcsolatban, ezért az alábbi jogeset kapcsán a Legfelsőbb Bíróság fejtette ki álláspontját. A műfordító nevét nem tüntette fel az adott kiadó a megjelent műfordításokon. A műfordító nevét sem a könyv borítóján, sem pedig belső címlapon nem tüntette fel a kiadó, az a tény pedig, hogy a szerző a copyright-ban és az utószóban is említésre került, nem alkalmas a jogsértés orvoslására. Továbbá az sem ellensúlyozza a jogsértést, hogy a sajtóbemutatón a fordító munkája elismerést nyert. Ilyen esetekben a név feltüntetésének rendezésére a felek ilyen tartalmú megállapodása irányadó. Ha ilyen megállapodás nem született a felek között, akkor az adott felhasználási ágban kialakult, és az általános közfelfogásnak megfelelő gyakorlatot kell irányadónak tekinteni.³⁵

A Ptk. a magánszemély részére széleskörű névválasztási jogot enged a különös névvisselési forma, a felvett név használatával. A szerzői jogi törvény is biztosítja, hogy a szerző rendelkezhet akként, hogy a műve ne hivatalos neve alatt, hanem felvett néven jelenjen meg.³⁶ A névfelvétel kapcsán csupán egyetlen kikötéssel él a Ptk., hogy az mások jogait és törvényes érdekeit nem sértheti.

A szerző nevének feltüntetése nélkül is megjelentetheti művét, amennyiben ekként rendelkezik ezzel nem veszti el a jogát, hogy utóbb ebben a kérdésben másképpen határozzon, a jövőben bármikor kérheti a művén nevének feltüntetését, mivel a személyhez fűződő jogairól a szerző nem mondhat le.³⁷ A szerző döntését mások mindenkor kötelesek tiszteletben tartani. Abban az esetben, ha a művet név nélkül vagy felvett néven hozzák nyilvánosságra, a szerzői

---

34 BH 1990/136.

35 BH 1993/226

36 „Művészeti tevékenységet felvett név alatt is lehet folytatni, nincs akadálya annak sem, hogy több művész közös név alatt szerepeljen.” LB Pf. IV. 20305/1980., BH 1980/12. 467.

37 Szjt. 9. § (2)

jogokat a szerző fellépéséig az gyakorolja, aki a művet elsőként nyilvánosságra hozta. A szerző fellépéséig jogosultságát el kell ismerni még akkor is, ha nyilvánvalóan nem ő a szerző. Ez a személy lényegében a szerző törvényes képviselője, akinek ezt a jogállását az alapozza meg, hogy olyan művet hoz nyilvánosságra, amelynek szerzője ismeretlen.³⁸

A név feltüntetéséhez való jog - meghatározott felhasználások esetén - a szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultjai közül az előadóművészeket, a hangfelvétel-előállítókat és rádió-televízió szervezeteket is megilleti.³⁹ Az Sztj. azonban a név feltüntetéséhez való jogot csak az előadóművészek esetében nevezi személyhez fűződő jognak.

2.3.5. Rendelkezés a mű felett

A szerző személyiségének szabad érvényesítése és vagyoni érdekeinek védelme érdekében törvény biztosítja számára, hogy kizárólagosan ő hivatott dönteni arról, hogy művét társadalmi felhasználás nyilvánosságra hozza-e. A szerzői jog kettős természetéből következően a rendelkezési jogosultság is felosztható vagyoni és személyiségi jogokra. A mű felhasználásának engedélyezése vagyoni, míg a mű titokban tartása, nyilvánosságra hozatala, valamint a visszavonása személyiségi természetű.

A még közzé nem tett műre nézve a művet megismerő személyek, így különösképpen a kiadás előkészítésében részt vevők titoktartási kötelezettsége, mint a szerzőt megillető személyiségi jogok egyike a Ptk. 81. §- a alapján állapítható meg. A polgári jogi rendelkezés biztosítja a személyiségi jogok védelmét azzal szemben, aki a levéltitkot megsérti, üzleti-, magántitok birtokába jut jogosulatlanul és azt nyilvánosságra hozza, illetve azzal egyéb módon visszaél. A szerző által létrehozott alkotás titokban tartásának joga, tekintettel arra, hogy a szerző lényeges személyhez fűződő joga, polgári jogi védelem alatt áll, azt mindenki köteles tiszteletben tartani, a jogosult a személyiségi jogainak sérthetlenségét mindenkivel szemben követelheti. A titokvédelem érvényesítésére csak a még nyilvánosságra nem hozott mű kapcsán van lehetőség.⁴⁰

A szerző kizárólagos joga dönteni arról, hogy kívánja-e művét a nyilvánosság elé vinni, s ha igen, mily módon. A nyilvánosságra hozatal is a szerző személyiségi joga, ezért arról

---

38 A szerzői jog im., p.34.

39 Sztj. 75. § (1), 79. §, 81. §

40 Dr. Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1936, p. 16.

érvényesen nem mondhat le, nem jogosult másra átruházni sem. A nyilvánosságra hozatal a mű első ízben történő közzétételét jelenti a nyilvánosság előtt. A további nyilvánosságra hozatal csak közlésnek minősül, amely többé már nem kizárólagos joga a szerzőnek.

A nyilvánosságra hozatallal az alkotó lehetővé teszi, hogy a művét a szabad felhasználás körében engedély nélkül felhasználják. A még nyilvánosságra nem hozott művek engedély nélküli felhasználása jogszerűtlen.⁴¹ A nyilvánosságra hozatal egyúttal nem jelenti a felhasználás engedélyezését, ugyanakkor a felhasználási szerződés sem jelenti önmagában a nyilvánosságra hozatalhoz történő hozzájárulást. Általánosságban azonban elmondható, hogy a szerződések az engedélyt magukban foglalják. A nyilvánosságra hozatal megállapításához elegendő a szerző által írásban, szóban tett egyoldalú jognyilatkozat vagy ráutaló magatartás.

A mű nyilvánosságra hozatala előtt a műről történő tájékoztatás a mű nyilvánosságra hozatalához való szerzői jog és a nyilvánosságra hozatalt megelőzően a közönség figyelmének felkeltése céljából történő tájékoztatás felhasználói érdeke közötti egyensúly megteremtését célozza. A mű lényeges tartalmát érintő tájékoztatás akkor jogszerű, ha ahhoz a szerző hozzájárult.

A titokban tartáshoz és a nyilvánosságra hozatalhoz való jog a szerző halála után is érvényesül, ugyanakkor nincs külön rendelkezésre szükség a szerző halála után fellelt mű kapcsán, mert a nyilvánosságra hozatalhoz történő hozzájárulás ebben az esetben vélelmezett.

A szerzői jogi törvény 11. §-ában foglalt feltételeknek megfelelően a szerző írásban vissza is vonhatja a nyilvánosságra hozatalhoz adott hozzájárulását, illetve megtilthatja a már nyilvánosságra hozott műve további felhasználását a nyilatkozat megtételéig felmerült kár megtérítése mellett. Abban az esetben, ha a szerző a határozott indok megjelölésével, írásban visszavonó, illetve tiltó nyilatkozatot tett, a felhasználó a művet a továbbiakban nem használhatja fel. A munkáltatóra, illetve arra, aki a felhasználási jogokat jogátruházás útján megszerezte ez a rendelkezés nem vonatkozik, vagyis amennyiben a szerzői alkotást az elsődleges felhasználó átruházta az ilyen jogszerzővel szemben a szerző már nem gyakorolhatja a visszavonási jogot, valamint a további felhasználás lehetőségétől sem foszthatja meg.

---

41 Szt. 33. § (1)

2.4. VAGYONI JOGOK

A szerzőt megillető vagyoni jogok fogalmát és tartalmát nem lehetséges kizárólag a szerzői jogi törvény 13.§-a alapján meghatározni, ugyanis a vagyoni jogok szoros összefüggésben vannak egyrészt a szerző személyhez fűződő jogaival, másrészt a vagyoni jogok sok más rendelkezésen keresztül valósulnak meg. Figyelemre méltóak a személyhez fűződő jogokat a megfelelő vagyoni jogokkal összekapcsoló szabályok, így fűzhető össze a nyilvánosságra hozatalhoz adott hozzájárulás visszavonását a felhasználási szerződés felmondásával összekötő szabály, vagy a mű integritásához való jog és az átdolgozás joga közötti szabályozási kapcsolat.⁴² Az Szt. 9. §-ában szabályozott szerzői jogok keletkezésére és a szerzői jogok vagyoni forgalomban való részvételére vonatkozó szabályok alapozzák meg a felhasználásra és a felhasználás engedélyezésére vonatkozó szerzői jogosultságokat.

A vagyoni jogok körében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére.

A vagyoni jogok teljes körű megismeréséhez a szerzői jogi törvény szabályai önmagukban nem elegendők, számos kérdésben a Ptk. rendelkezései alkalmazandók. A szerzői jogi törvény generálklauzulával határozza meg a vagyoni jogok tartalmaként a szerző hozzájárulását a mű bármiféle felhasználásához, illetve a mű felhasználásáért a szerzőt megillető díjazást. A hozzájárulás megadása szorosan kapcsolódik a szerző azon személyhez fűződő jogával, amely szerint maga határoz a mű nyilvánosságra hozatala felől, továbbá összefüggés van a nyilvánosságra hozatalhoz adott engedély visszavonásának és a további felhasználás megtiltásának jogával.

A hatályos rendelkezés túllépett azon a mára elavult megközelítésen, amely szerint a felhasználás a nyilvánossághoz közvetítés. Jelenleg a felhasználás a mű anyagi formában (pl. könyvkiadás) és nem anyagi formában (pl. előadás, sugárzás) való bármely hasznosítása, amely általános fogalmat a szerzői jogi törvényben példálózó felsorolás kíséri. A szerző kizárólagos joga a mű felhasználása, illetve az, hogy erre másnak engedélyt adjon. A felhasználási engedély főszabályként felhasználási szerződés keretében adható meg, amely alól csak az Szt. adhat

---

42 Dr. Faludi Gábor : Az új szerzői jogi törvény főbb vonásai,
http://www.artisjus.hu/opencms/export/artisjus/aszerzoijogrol/tanulmanyok_02.html (2009. január 27.) (a továbbiakban: Faludi Gábor)

felmentést. Ilyen kivétel többek között a szabad felhasználás, egyes jogosultságok díjigényre való korlátozása, mint pl. az ún. üres kazettajogdíj. Amennyiben a vagyoni jogok átruházása az erre vonatkozó szerződésben megtörténik, a szerzőt megillető felhasználási jogok és a felhasználás engedélyezésének joga - a szerződésben foglalt esetleges korlátozásokra figyelemmel - a felhasználóra szállnak át, az Szjt. 16. § (1) bekezdésében foglaltak jogokkal tehát már nem a szerző, hanem a felhasználó rendelkezik.

A szerződések számos típusát a szerzői jogi törvény nevesíti. Szerződés hiányában a nyilvánosságra hozatal módjának egyetlen lényeges eleme, hogy a felhasználó magatartása révén a mű hozzáférhető legyen, a nyilvánosság számára megismerhetővé váljék.

A más részére való engedélyezésen kívül megilleti a szerzőt az a nevesítetlen, ám magától értetődő jog is, hogy a művét saját maga használja fel.

Tekintettel arra, hogy a mű címének azonossága gyakran vezet a jogosulatlan felhasználás megállapításához, ezért engedély szükséges a mű sajátos címének felhasználásához is. A szerzői jogvédelem csak a sajátos címet illeti meg, ez a kritérium összecseng a szerzői jogvédelem alapját képező egyéni, eredeti jelleg meglétének szükségességével. Egy mű címével kapcsolatban abban az esetben is megállapítható a jogosulatlan felhasználás, ha egy látszólag hétköznapi, ám egy közismert műhöz és szerzőhöz kapcsolódó filmcímet egy újabb film címéhez kölcsönöznek.⁴³

A szerzőt megilleti a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi hasznosításának, illetve a hasznosítás engedélyezésének kizárólagos joga is. Míg korábbi szerzői jogi szabályaink nem rendezték kifejezett szabállyal az ún. merchandising jogokat, tekintettel arra, hogy az általános szabályokból korábban is levezethető volt, hogy ez is kizárólagos engedélyezési jog, addig a jelenlegi szabályozásunknak fontos eleme, hogy csak a művel azonosítható, azzal összeforrott, jellegzetes, és eredeti alakra vonatkozó felhasználás engedélyköteles.

A szerzőt vagy jogutódját a mű felhasználása ellenében - ha a törvény másként nem rendelkezik - díjazás illeti meg, azaz a magyar szerzői jog a kötelező díjazás elve alapján áll, ez a jogosultság a szomszédos jogi teljesítmények esetében is elismert. Az Szjt. 16. § (4) bekezdésében foglalt, felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel arányban álló díjazásra való jogosultság ennél a hasznosítási módnál különösen fontos, hiszen egyes műfajoknál, így például a rajzfilm esetében az ilyen bevételek meghaladhatják a mű elsődleges felhasználásából

---

43 Szjt. Kommentár im.

származó bevételeket. A törvényben meghatározott esetekben a mű felhasználásáért akkor is jár díjazás, ha a szerzőnek nincs kizárólagos joga a felhasználás engedélyezésére.

A felhasználási szerződés teljes időtartamára biztosítja a bevétellel arányos díjazás elvének érvényre juttatását az Szjt. 48. §-ában foglalt rendelkezés, amely visszautalva - az egyébként is általános mögöttes jogszabályra - a Polgári Törvénykönyvre, lehetőséget ad a szerződés bíróság által történő módosítására.

A díjazásról történő lemondás érvényessége alakisághoz kötött, szóban csak akkor lehet érvényesen ilyen nyilatkozatot tenni, ha az érintett felhasználási szerződés érvényessége sincs írásbeli alakhoz kötve.

Felhasználási módok tekintetében a törvény nem ad taxatív felsorolást, de megnevezi és szabályozza azok leggyakrabban előforduló fajtáit.

Felhasználásnak minősül a többszörözés⁴⁴ azaz a művek bármely, közvetve vagy közvetlenül megvalósuló érzékelhetővé tétele, így a mű rögzítése és akár egyetlen másolat készítése is, történjen az bármilyen célból. Üres kazetta jogdíj fizetésére köteles az, aki a másolásokat lehetővé teszi, vagyis a forgalomba hozó gyártó vagy importőr, illetve a vám fizetésére kötelezett személy.

A terjesztés azaz a művészeti alkotások szerzőinek kizárólagos joga, hogy engedélyezzék műveik eredetijének és másolatainak a közönség számára adásvétel vagy egyéb tulajdonátruházás révén történő hozzáférhetővé tételét - alapvetően a dologi műpéldányok vonatkozásában.

Felhasználás a nyilvános előadás vagyis a mű nyilvánosság számára hozzáférhető helyen vagy bármely más helyen történő bemutatása, illetve a műnek, a mű előadásának vagy képernyőn történő megjelenítésének - az előbbieken meghatározott helyre -, vagy pedig a nagyközönséghez történő bemutatása vagy átvitele bármely formában, bármely eszközzel vagy eljárással, tekintet nélkül arra, hogy a nagyközönség azon tagjai, akiknek erre lehetőségük van, ugyanazon vagy különböző helyeken, illetve ugyanazon vagy különböző időpontokban vehetik a közvetítést.

A nyilvános előadás, amely a közösségi műélvezet legtipikusabb formája, a legelterjedtebb, és a kulturális piacon kétségkívül a legnagyobb anyagi és technikai lehetőségeket jelentő módja a művek nyilvánosságához közvetítésének. Ezen belül a művek sugárzása és a műsorok vezetékes nyilvánosságához közvetítése mellett, amely már hosszabb múltra tekint vissza, az

---

44 Szjt. 18-19. §

internetes felhasználások egyre nagyobb teret nyernek. E felhasználások jogosítása történhet egyedi jogosítással (pl. filmalkotások sugárzása) vagy jellemzően a kisjogos műveknél közös jogkezelés keretében.

Az átdolgozás joga a felhasználási jogok olyan részjogosítványa, amely több ponton kötődik a szerző személyhez fűződő jogaihoz. A mű integritásához való jog sérelmét is eredményezheti, ha a felhasználó nem jogszerűen gyakorolja az átdolgozás jogát, vagy arra nem szerez jogot a szerzőtől, vagy jogutódjától a védelmi időn belül. Az Szjt. 47. § (1) bekezdése is kiemelten kezeli az átdolgozás jogát, vagyis a felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén foglalja magában az átdolgozás jogát, így e jogosultság sosem érthető bele az általános felhasználási engedélybe. Az átdolgozás mindig meghaladja az Szjt. 50. §-ában foglalt szükséges, és a mű felhasználásához elengedhetetlenül szükséges változtatások elvégzését

Végül felhasználás a kiállítás, tehát tipikusan a képzőművészeti, illetve egyéb vizuális műalkotásokra jellemző felhasználási mód, elsősorban a dologi műpéldányok bemutatása, pl. közgyűjteményekben.⁴⁵

---

45 Szjt. Kommentár im.

3. RENDELKEZÉS A SZERZŐI JOGOKRÓL

A szerzői jogok, így mind a személyhez fűződő, mind pedig a vagyoni jogok összessége, az alkotót a mű létrejöttének pillanatától illetik meg, anélkül, hogy ehhez bármiféle hatósági bejelentésre, regisztrálásra, valamint az ahhoz kapcsolódóan díjfizetésre szükség lenne. A szerzőt megillető szerzői jogok feletti rendelkezési jogosultság következik a szerzői jogviszony természetéből. A szerzői jogviszony abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogi kapcsolatot teremt a szerző és mindenki más között, tekintettel arra, hogy a jogviszony jogosultja a szerző, miközben mindenki más köteles a szerző jogait tiszteletben tartani, a szerzőt jogainak gyakorlásában nem zavarni, a szerző jogainak megsértésétől tartózkodni.

A szerzői jogi rendelkezések vonatkozásában kiemelkedő jelentőséggel bírnak a dualista és a monista rendszer lényegét elemző elméletek. A szerzői jogi törvény előkészítésekor is vita alakult ki a szerzői vagyoni jogainak elidegeníthetőségéről, amelyet mind az eltérő elméleti megközelítések, mind pedig az érintett – jogosulti és felhasználói – csoportok különböző érdekei tápláltak. A szerzők érdekvédelmi szervezetei érdekének a monista koncepció felel meg, vagyis az a megközelítés, amely a szerzői jogot a személyhez fűződő és a vagyoni jogok szétválaszthatatlan egységeként fogja fel, azaz kizárja nemcsak a személyhez fűződő, hanem a vagyoni jogok elidegenítését is. A szerzőkkel ellentétben a szerzői jogi szakértők, valamint a felhasználók és a szomszédos jogi jogosultak érdekképviselői szervezetének viszont a dualista felfogás kedvez, előnyben részesítve a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetőségét.

A jelenleg hatályos új szerzői jogi törvény szakított a korábbi szabályozással és az érdekcsoportok viták során kialakult kompromisszumát tükrözi. Az újítások a monista rendszerrel történő szakítás jegyében történtek, a monista és a dualista elemek ésszerű párosításával. A módosítások okaként szerepelt a hazai gazdasági viszonyok megváltozása, a technikai fejlődés, az európai jogharmonizáció, valamint a nemzetközi egyezményekben és a külföldi szerzői jogi törvényekben kirajzolódó tendencia.

Amennyiben a két szerzői jogi elméletet ésszerű és pragmatikus módon alkalmazzák, a két rendszer közötti különbség nem is annyira éles és számottevő, tekintettel arra, hogy a jogok tényleges átruházhatósága tekintetében egyrészt a dualista szerzői jogi rendszerek is korlátozhatják a vagyoni jogok átruházását, másrészt pedig az egyes monista szerzői jogi törvények által lehetővé tett, hosszú időtartamra szóló általános jellegű, kizárólagos felhasználási engedélyek néha a szerző és a műve közötti kapcsolat jóval nagyobb mértékű

lazulásához vezetnek, mint egyes vagyoni jogok viszonylag rövid időre szóló átruházása.⁴⁶

A gyorsuló technikai fejlődés hatását figyelembe kell venni a művek alkotására, terjesztésére, felhasználására. Kiemelkedő fontosságú új műfajták jelentek meg, így a számítógépes programok, adatbázisok, amelyek a szerzői jog védelmét igénylik. A megjelenő új alkotásokat elsősorban nagyobb létszámú alkotócsoportok hozzák létre, a felhasználási módzatok köre szélesedik az on-line, interaktív hozzáférhetőséggel, ezáltal a művek tartalma állandó változtatás lehetősége fenyegeti. A vagyoni jogok elidegenítésétől elzárkózó monista rendszer alkalmazása a legkevésbé sem felel meg az ilyen művek vonatkozásában, tekintettel arra, hogy a művek természetéből következően a legkézenfekvőbb ezen művek esetében az lenne, hogy a vagyoni jogok feletti rendelkezés egyben a művek létrejöttét kezdeményezők kezében összpontosuljon.⁴⁷

A személyhez fűződő jogok átruházása, átszállása és az arról való lemondás kategorikusan kizárt, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy azok gyakorlására is csak maga a szerző jogosult, azok érvényesítésére – a névjog kivételével – csak a védelmi időn belül lehetséges. Ha a felhasználási szerződésben a szerző hozzájárul, a felhasználó is felléphet a személyhez fűződő jogok védelmében. A hatályos szerzői jogban a szerzői személyhez fűződő jog védelme nincs határidőhöz kötve. A Berni Unió Egyezmény azt írja elő, hogy a személyhez fűződő jogokat a vagyoni jogok védelmi idejének lejártáig kell védeni.

A szerző halála után a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelően az ott megjelölt személyek, szervek is jogosultak a jogsértések elleni fellépésre. A Ptk. szerint az általános személyhez fűződő jogok az embert életében illetik meg, halála után a halott személy emlékének megsértése címén léphetnek föl a Ptk.-ban meghatározott személyek. A szerző örököse, illetve ha a szerző ilyen személyt megjelölt - a szellemi hagyaték gondozásával megbízott személy jogosult arra, hogy fellépjen a halott szerző személyhez fűződő jogainak megsértése miatt a védelmi időn belül, a védelmi idő után pedig a Ptk. előbb említett szabályának lényegében megfelelő rendelkezés alapján a szerző névjogának megsértése miatt közös jogkezelő szervezet, vagy szerzői érdekképviseleti szervezet érvényesíthet igényt.⁴⁸ Fontos felhívni arra a figyelmet, hogy a fenti szabály a jogsértés elleni fellépésre vonatkozik, a személyhez fűződő jog pozitív értelemben történő gyakorlása kizárólag a szerző életében

---

46 SzJSzT Szakvéleményeinek gyűjteménye 2004., im.19/02, p. 123-124.

47 SzJSzT Szakvéleményeinek gyűjteménye 2004., im.19/02, p. 126.

48 Dr. Faludi Gábor: Az új szerzői jogi törvény főbb vonásai, im.

lehetséges. A Szegedi Ítéltábla az örökösök által érvényesíteni kívánt nem vagyoni kárigény kapcsán megállapította, hogy a szerző örököse jogszerűen érvényesítheti a szerzőt megillető objektív személyhez fűződő jogokat, azonban a szerző jogutódja a jogsérelem miatt nem vagyoni kártérítés érvényesítésére nem jogosult, mivel az erre irányuló igény személyhez kötött és csak személyesen érvényesíthető.⁴⁹

A hatályos szerzői jogi törvény meghaladva a monista felfogást, olyan gyakorlatias rendszert hoz létre, amelyben elsősorban a szerzők védelme érdekében megőrzi főszabályként a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetlenségét. A megváltozott társadalmi-gazdasági körülményekhez való igazodásnak a szempontja igényeli a művek forgalomképességének a fokozását. Ezen igényeknek a szerzői jogi törvény azáltal tesz eleget, hogy a vagyoni jogok egészével történő rendelkezési jogot csak a szerző életében korlátozza bizonyos esetekre, vagyis szakított a korábbi merev nézettel minden olyan esetben, amikor azt a művek létrehozásának és felhasználásának körülményei, sajátosságai indokolják, ezáltal a törvény lehetőséget biztosít a rögzített feltételek mellett történő átruházásra, átszállásra.⁵⁰ A számítógépi programokra (Szjt. 58. §), az adatbázisokra (Szjt. 61. §), valamint a reklámozás céljából megrendelt művekre (Szjt. 63. §) vonatkozó vagyoni jogok átruházása megengedett; a filmalkotások (Szjt. 66. §) esetében pedig a törvény vélelmet állít fel arra vonatkozóan, hogy a megfilmesítési szerződés alapján a szerző a filmalkotás felhasználására és a felhasználás engedélyezésére való jogot az előállítóra ruházza át.

A vagyoni jogok a törvény erejénél fogva átszállnak a munkáltatóra, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége. A törvény speciális szabályokat ír elő ilyen esetekben a szerzőt megillető díjjogosultságra, valamint a személyhez fűződő jogok gyakorlására. Az átruházhatóság differenciált szabályozásának a célja egyértelműen a gazdasági forgalom előli akadályok elhárítása, a mű feletti rendelkezés megkönnyítése, amely kétségtelenül a befektetők, a szellemi alkotótevékenységet anyagilag támogatók szempontjából nélkülözhetetlen szabályozás.⁵¹

Ugyanakkor korlátlan a szerzői vagyoni jogairól halál esetére történő rendelkezés joga. A szerző halála esetén a vagyoni jogok a törvényes és a végrendekezésem alapuló öröklés mellett,

---

49 Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégium Táblabírószáki Füzetek VIII. Válogatás a másodfokú joggyakorlatból 2006. január 1-től 2006. december 31-ig. 12. Pf.II.20.059/2006.

http://www.szitb.hu/doc/polg_koll/fuz_VIII.pdf (2009. február 15.)

50 SzJSzT Szakvéleményeinek gyűjteménye, 2004., 19/02, p. 125.

51 Dr. Bérczes László-Dr. Gyenge Anikó-Dr. Lendvai Zsófia: A szerzői jogi jogsértések esetén alkalmazható jogi eszközökről, ASVA - Audiovizuális Művek Szerzői Jogait Védő Közcélú Alapítvány, Budapest 2005., p. 24. (a továbbiakban: Dr.Bérczes-Dr.Gyenge-Dr.Lendvai)

különös jogutódlással, végrendeleti hagyományrendelés folytán is átszállhatnak. A halál esetére szóló ajándékozás tárgyát képezhetik a vagyoni jogok is.⁵²

A vagyoni jogok hasznosítása a forgalomban, annak egyes részjogosítványain keresztül, a felhasználási jogok átruházása keretében történik. A felhasználási szerződés új szabályaival lehetőséget ad a jogszabály, immáron minden műfajára határozatlan időre szóló felhasználási jog engedésére, megalkotva a szerződő felek egyensúlyának megőrzését célzó szabályokat is.⁵³

---

52 Sztj. Kommentár im.

53 Dr. Faludi Gábor : Az új szerzői jogi törvény főbb vonásai, im.

4. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSE

A szerző személyhez fűződő jogát sérti különösen, amennyiben a szerző művét jogosulatlanul más szerző neve alatt jelentetik meg, valamint a szerző becsületének, jóhírnevének sérelme, ha a szerző nyilvánosságra hozatalához való jogát megsértik. A szerzői jog megsértésére megszámlálhatatlan módon sor kerülhet, nem véletlen, hogy sem a szerzői jogi törvény, sem pedig a Ptk. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely taxatív módon felsorolná a jogsértő magatartásokat. Ugyan találhatunk nevesített jogsértő tényállásokat a szerzői jogi törvényben, de ez nem jelenti azt, hogy bármely olyan sérelem esetén, amelyet a szerző akár személyhez fűződő vagy vagyoni jogait érintően sérelmesnek tart ne fordulhatna védelemért a Ptk. általános védelmet nyújtó rendelkezéseihez. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint abban az esetben, ha a felperesek előadóművészi teljesítményük védelmében fordulnak a bírósághoz, az Szjt.-ben szabályozott jogintézményekkel kapcsolatos per akkor is szerzői jogi per, ha annak eldöntésére az Szjt. utaló szabálya alapján a Polgári Törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni.⁵⁴

A szerzői jog vagyoni vonatkozásainak megsértését úgyszintén nem sorolja fel egyik jogszabály sem kimerítő jelleggel, ám példálózó felsorolással már az Szjt. konkrétan jelöli meg annak tartalmát. Így jogsérelmet jelent különösen a mű jogosulatlan felhasználása, amely többek között megállapítható akkor, ha a mű felhasználására törvény vagy az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem adott vagy ha a felhasználó jogosultságának határait túllépve használta fel a művet. A törvényben nevesített magatartás nem mosható össze a mű jogosulatlan megváltoztatásával.

Az engedély nélkül történő felhasználás mellett gyakrabban fordul elő, hogy a felhasználó ugyan rendelkezik akár jogszabály, akár szerződés által biztosított felhatalmazással a mű felhasználására, ugyanakkor az általa megszerzett jogok kereteit túllépi. Ezek szerint jogsértő a felhasználási szerződésekben kikötött példányszám, területi, időbeli korlátokat meghaladó felhasználás.

A felhasználás jogszerűségének és a bevétellel arányos díjazásnak az ellenőrzését szolgálja a felhasználó azon kötelezettsége, hogy amennyiben a szerzői jogi törvény másként nem rendelkezik, köteles a szerzőt vagy jogutódját, illetve a közös jogkezelő szervezetet a felhasználás módjáról és mértékéről tájékoztatni. A kötelezettség a polgári jogi jogviszonyra

---

⁵⁴ Pf. III. 21 371/1975. sz., BH 1976/11.

vonatkozó általános alapelveknek, így az együttműködési, tájékoztatási kötelezettségnek a felhasználási szerződésekre vonatkoztatott speciális szabálya. Elsősorban a felhasználás módja érinti a személyhez fűződő jogok gyakorlását, ezért a tájékoztatási kötelezettség e tekintetben is releváns. Amennyiben a tájékoztatási kötelezettségét a felhasználó megsérti, a jogosultak számadási kötelezettségének megállapítása iránt indíthatnak pert.⁵⁵

4.1. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSE ESETÉN IGÉNYELHETŐ VÉDELEM JOGSZABÁLYI HÁTTERE

A Ptk. személyhez fűződő jogok megsértése esetén általános védelmet biztosító szabálya egyben meghatározza a külön jogszabályokhoz való viszonyát is. A szellemi alkotásokkal kapcsolatos külön jogszabályok alapvető különbsége a Ptk.-hoz képest, hogy azok kizárólag csak az alkotónak biztosítanak védelmet, amely védelem csakis a külön jogszabályokban meghatározott jogokra vonatkozik. A külön jogszabályokban biztosított védelmen felül az alkotók a Ptk. rendelkezésein alapuló személyiségi jogaikat is érvényesíthetik.

A Ptk. szabályai alapján a személyhez fűződő jogok védelmét bárki kérheti, legyen szó természetes személyről, jogi személyről vagy jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb jogalanyról. Az alkotói tevékenység a szerző és a mű között fennálló kreatív, intellektuális kapcsolatot feltételez, jogunk ezt a kapcsolatot, ha az Szjt. kifejezetten nem is deklarálja, kizárólag magánszemélyek esetében ismeri el. A szellemi alkotásokhoz fűződő személyiségi jog tehát kizárólag az alkotót illeti meg, aki a törvény rendelkezéseinek természetéből következően csak természetes személy lehet, egyedül vagy másokkal közösen is.

A fentiekből nem következik az, hogy jogi személyek ne rendelkezhetnének a szerzői, illetve szomszédos jogok tartalmának bizonyos - akár személyhez fűződő - elemeivel, mint pl. a név feltüntetésének a joga a hangfelvételek előállítóinál, illetve a rádió- és televízió-szervezeteknél. Kétségtelen, hogy a szellemi alkotásokkal kapcsolatosan jogi személyek személyhez fűződő jogai is sérülhetnek, mint például a munkaviszonyban alkotott szerzői mű esetén a munkáltató, illetve a szellemi alkotás felhasználására irányuló különféle szerződések jogosultjai. A jogérvényesítésre a művel kapcsolatosan a jogi személyek csak a Ptk. alapján kérhetik a személyhez fűződő jogaik védelmét, a lehetőséget a Ptk. 75. § (2) bekezdése teremti meg, amennyiben rámutat arra, hogy személyhez fűződő jogokkal jogi személyek is rendelkezhetnek,

---

55 Szjt. Kommentár im.

kivéve, ha azok csak a magánszemélyeket illethetik meg. Ezek a jogok azonban nem a szerzői státusból fakadnak, hanem olyan tevékenységből, amelyet a jogalkotó a szerzőt illető védelemmel hasonló oltalomban kíván részesíteni.

Vannak jogrendszerek, pl. az amerikai szerzői jog, amely szerzőnek tekinti azokat a jogalanyokat is, amelyek a művet intellektuális értelemben ugyan nem alkották meg, de kezdeményezték azok létrehozatalát, annak materiális feltételeit (beleértve az alkotók kiválasztását) biztosították. Eszerint a film szerzője az amerikai jog szerint a film producere, tehát a szerzői jogok eredeti jogosultja.⁵⁶

4.2. A SZERZŐI JOG MEGSÉRTÉSÉNEK JOGKÖVETKEZMÉNYEI

A szerzői jog megsértése esetén igényelhető eszközök három bástyából álló védelmi rendszerként ölelik körül a szerzői jogot. A személyhez fűződő jogok megsértése esetén alkalmazható polgári jogi eszközök mellett a büntetőjog és a vámjog rendelkezései állnak a szerzői jogaiban sértett alkotó rendelkezésére. Fontos kiemelni, hogy a jelenlegi szellemi alkotásokra vonatkozó büntetőjogi rendszer nem jelent fokozati különbséget a polgári jogi és a vámjogi szankció-rendszer mellett, nem érvényesül a büntetőjog végső eszköz-jellege, ezért gyakorta előfordul a különböző következmények párhuzamos alkalmazhatósága. A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalása szerint nem azonos a polgári jogi felelősség fogalma a büntető jogival, ezért nem is szükségszerűen előfeltételei egymásnak, így *„a polgári jogi felelősség hiányából önmagában nem lehet következtetni a büntetőjogi felelősség hiányára”*.⁵⁷

Számos közösségi irányelv célja, hogy a tagállamok biztosítsák többek között az információs társadalomban a szellemi tulajdonjogok és különösen a szerző jog hatékony védelmét. A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelv, amelynek hatálya a polgári és közigazgatási jogi eszközökre korlátozódik számos új elemmel gazdagította és teheti a gyakorlat számára hatékonyabbá az egyre szaporodó, és egyre nehezebben tetten érhető és orvosolható jogsértésekkel szembeni fellépést. 2009. áprilisáig nemzeti jelentést kell készíteni az irányelv átültetéséről és a jogérvényesítés hazai tapasztalatairól, amelynek alapján bizottsági jelentés készül, esetleges módosító javaslatokkal. A feladat végrehajtása érdekében hazánkban is megkezdődött az adatgyűjtés: az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és a Magyar

---

⁵⁶ Sztj. Kommentár im.

⁵⁷ BH 2002.301.

Szabadalmi Hivatal évente fordul kérdőívekkel az érintett kormányzati szervekhez, a jogosulti szervezetekhez illetve a szellemi tulajdonnal foglalkozó egyéb szereplőkhöz.

A polgári jogi szankciók a szerzői jog védelmének elsődleges eszközei. A szerzői jog sérelme esetén a szerző a külön jogszabály alapján igénybe vehető védelem mellett a Polgári Törvénykönyv által biztosított az⁵⁸, hogy a személyhez fűződő jogok megsértése esetén irányadó polgári jogi igényeket támaszthatja. Amint a személyiségi jogok védelme érdekében, úgy a szerzőt megillető személyhez fűződő jogok sérelme esetében sem alkalmazhatóak a klasszikus polgári jogi szankciók, mint az eredeti állapot helyreállítása, a teljes reparáció, ezért a szankciótípusoknak két más jellegű alakja jelent meg. Egyrészt az erkölcsi jellegű szankciók, másrészt pedig a vagyoni jellegűek, mint a nem vagyoni kártérítés is.

A szerzői jog megsértése esetén a sérelemmel szemben fellépő jogosult részére mind objektív, mind pedig szubjektív jellegű szankció rendelkezésre áll az alábbiak szerint. A személyiségvédelmi intézkedések alkalmazásának, eltekintve a kártérítéstől, kizárólag a következő objektív feltételei vannak: a jogsértő magatartás, a szerző alanyi jogi sérelme és a kettő közötti okozati összefüggés. Tekintettel arra, hogy objektív feltételekről van szó, ezért a jogérvényesítés lehetősége nem áll kapcsolatban a jogsértő tudattartamával, így lényegtelen, hogy magatartása felróható-e, vétkes volt-e. A személyiség teljes körű és abszolút védelméből következik, hogy akár felróhatóság hiányában is fellép a jog.

4.2.1. Objektív védelmi eszközök

A Ptk. személyiségvédelmi rendelkezései szinte azonosak a szerzői jogi törvényben biztosítottakkal, az Sztj. többletelemeként egyrészt lehetőség van a gazdagodás visszatérítésére az 1997-ben elfogadott TRIPS-megállapodás nyomán⁵⁹, amelynek érvényesítése a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint történik. Az Sztj. 94. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a jogsértett fél követelheti a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését. A törvényhez fűzött miniszteri indoklás értelmében „A törvény a gazdagodás visszatérítése iránti igényt tartja fenn, ami szükségképpen legalább a szerzőt megillető díjazás megfizetését eredményezi. Ennek alapján a szerző vagyoni igényének legalsó határa az elmaradt jogdíj.” Előfordulhat, hogy a jogsértő fél részén jelentkező gazdagodás ezt a mértéket meghaladja, ebben az esetben a

---

58 Ptk. 87.§ (1)

59 Dr.Bérces-Dr.Gyenge-Dr.Lendvai, im., p. 30.

jogsértett fél a különbözetet is követelheti.⁶⁰ Ellentétben azzal, hogy a kártérítés bizonyításánál a károsult a kárát köteles bizonyítani, addig a gazdagodás visszatérítésénél a bizonyítás tárgya a jogsértő haszna.

További jogérvényesítési eszköz, amelyet a szerzői jogi törvény biztosít a jogsértő bíróság által kötelezése a jogsértéssel kapcsolatos információ szolgáltatásra. Az adatszolgáltatási igények bővülése nagy segítség a bizonyítás során a kárösszeg vagy a visszatérítés mértékének megállapításánál, illetve a jogsértő hálózatok (láncolat) felszámolásánál. A bitorlási perek 80%-ában elrendelnek valamilyen adatszolgáltatást. Az eddigi tapasztalatok alapján a közreműködőkkel szemben „a jogosultak még nemigen vették igénybe ezt a lehetőséget, de tervezik, hogy élnek majd vele.”⁶¹

A jogsértés megállapításának jelentős preventív, pszichikai hatása van, kiváltképpen olyan jogsértők esetében, akiknél a jogsértés nem tudatos, illetve akiknek jó hírnevük védelme mindennél előrébb való. A jogsértés bírósági megállapítása a követelhető igények egyfajta „minimuma”, mivel minden további igénynek is előfeltétele az, hogy a bíróság megállapítja a jogsértést.

A jogsértés nyilvánosságra hozatala nem feltétlenül egyezik meg a „határozat nyilvánosságra hozatalával”, amellyel kapcsolatban a bíróság csak a rendelkező rész publikációját engedélyezi. A bíróságok ezen szankció alkalmazásakor a sajtó-helyreigazítás szabályait tekintik irányadónak. A jogintézmény kritikája szerint nem biztosít valódi többletet az elégtételhez képest. Megfontolásra érdemes lehet egy ennek szentelt speciális internetes fórum (honlap) létesítése a bírói ítéletek kötelező, anonimizált közzétételén túl is, de a jogérvényesítők visszajelzései alapján a saját honlapon való közzététel a leghatékonyabb.⁶²

A technika fejlődésének köszönhetően az egyre kevésbé nyomon követhető és felgyorsult ütemben megvalósítható jogsértések világában több esélyt ad a szerzői jogok védelmére az a lehetőség, hogy immár nem csupán a jogsértés abbahagyását, és a jogsértő eltiltását kérheti a jogosult, hanem a jogsértéssel közvetlenül fenyegető cselekmények abbahagyását, illetve az attól való eltiltást is.

A jogsértő tárgy megsemmisítését kérheti a jogosult abban az esetben, ha a jogsértéssel előállított dolgot, a jogsértés során felhasznált eszközt, illetve a jogsértés tárgyát nem lehetséges

---

60 SzJSzT 7/2002. 1-3. (2009. február 10.)

http://www.mszh.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenek/2002/2002PDF/szjszt_szakv_2002_007.pdf

61 Dr. Jókúti András: A jogérvényesítési irányelv átültetésének kezdeti tapasztalatai c. előadásának vázlata, Siófok, 2008. november 25. (a továbbiakban: Dr. Jókúti András előadása) (2009. február 10.)

http://www.mie.org.hu/eloadasok_2008_konf/november/Jokuti_A_ea_MIE%2025-11-08%20siofok.ppt

62 Dr. Jókúti András előadása i.m.

megfosztani más módon a jogsértő tartalomtól. A megsemmisítés jogvédelmi eszközét főként szellemi alkotásokkal kapcsolatosan alkalmazzák, így jogbitorlás esetén a kalózmásolatok vonatkozásában, illetve gyakran alkalmazzák folyamatos jogsértés esetén, így a szerző nevének jogtalan használata kapcsán.

A jogosult által továbbá kérhető a jogsértő dolgoknak nem csupán a megsemmisítése, hanem azoknak a kereskedelmi forgalomból történő visszahívása, onnan való végleges kivonása is. A kettő között az az alapvető különbség, hogy míg a visszahívás esetében, ideiglenes jellegére tekintettel, elképzelhető, hogy bizonyos feltételek meglétekor visszakerülhetnek, addig a megsemmisítéskor végleges hatállyal kikerülnek a kereskedelmi forgalomból.

4.2.2. Kártérítés

A szerzői jogi törvényben szereplő polgári jogkövetkezmények közül a kártérítés az egyetlen, amely nem kizárólag objektív szempontok alapján megítélt jogsértés esetén alkalmazható jogérvényesítési eszköz. Ezért kártérítést csak olyan jogsérelmet okozó magatartás esetén ítél meg a bíróság, amely felróható a jogsértőnek, vagyis abban az esetben, ha korábban tudhatta, vagy legalábbis kellő körültekintés mellett tudnia kellett volna, hogy jogsértést követ el, és mint ilyet, a cselekményt általában elvárható módon nem lett volna szabad elkövetnie. A jogsértő egyéni magatartása a felelősség mérlegelése során társadalmi megítélés alá esik. Az értékelés során a jogsértő magatartását nem saját képességeihez kell mérni, hanem a társadalomnak hasonló helyzetben, másokkal szemben támasztott általános követelményeihez. Tekintettel a technika felgyorsult fejlődésére a veszélyforrások jelentős mértékben megnövekedtek, ezért előtérbe került a káresetek megelőzése, a preventív szankciók alkalmazása.

A szerző kártérítést a polgári jogi felelősség általános szabályai⁶³ szerint követelhet. A felhasználó szempontjából ez azt jelenti, hogy mentesülhet a kártérítési felelősség alól, amennyiben bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ugyanakkor a bizonyítás szempontjából a szerzőt terheli annak a kötelezettsége, hogy bizonyítsa a károkozó jogellenes magatartását, kárának bekövetkeztét, valamint a kettő közötti okozati összefüggést. Amennyiben bármelyik feltétel hiányzik a felsoroltak közül, akkor nincs

---

63 Ptk. 339.§ (1)

lehetőség a kártérítés megállapítására. „A károkért való polgári jogi felelősség szempontjából minden vagyoni károkozás, amely nem minősül jogszerűnek, jogellenes és a többi feltétel megléte esetén kiváltja a kártérítési szankciót, másfelől viszont e felelősség szempontjából nincs jelentősége annak a jogellenes magatartásnak, amely nem vezet vagyoni károsodásra.”⁶⁴

A polgári törvénykönyv szabályai szerint a szerzői jogsértés körében megítélhető kártérítés egyaránt magába foglalja a vagyoni és a nem vagyoni kártérítés jogintézményét.

4.2.2.1. Vagyoni kár

A jogosult teljes mértékben érvényesítheti a szerzői jog megsértéséből fakadó vagyoni kárát, függetlenül attól, hogy a sérelem személyhez fűződő vagy vagyoni jogaiban érte. A kár fogalmába beletartozik minden olyan hátrány, amely valakit valamely károsító esemény következtében, személyében, vagyonában ér. A hagyományos dogmatika a kárnak két alakzatát ismeri, az ún. *damnum emergens*-t, a tényleges kárt és a *lucrum cessans*-t, az elmaradt hasznot, ami mellett ott áll az Szjt. 94. § (1) e.) pontban foglalt gazdagodás visszatérítése mint egyértelműen speciális szerzői jogi többlet jogkövetkezmény. Továbbá a modern jogi dogmatika harmadik kárelemként sorolja fel a káreseménnyel összefüggésben felmerült költségeket, így a kárelhárítás, kárenyhítés körében felmerült kiadásokat.

Az okozott kár mértékének, a vagyoni hátrány pontos összegének megállapítása az eljáró bíróság döntési körébe tartozik.⁶⁵ A Szakértői Testület ugyanakkor az érték megállapítása során figyelembe veendő szempontok összeállításával segíti elő a bíróság döntését. Ekként a Testület megállapította, hogy eltérő módon számítható ki különböző műtípusonként a szerzői jog és szomszédos jogok megsértése által a szerzőnek, illetve a szomszédos jogok tulajdonosának vagy jogutódjának okozott vagyoni hátrány, illetve a szerint, hogy a jogsértés a szerzői mű jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján vagy a nélkül, például jogosítatlan sugárzás által valósult meg. A Testület álláspontja szerint a szerzőt, illetve jogutódját az által éri vagyoni hátrány, többek között marad el a vagyoni haszna, mert a piacon a jogosulatlan műpéldányok,

---

64 Eörsi Gyula: Tankönyv, p.479. – A kártérítési jog, A gyakorló jogász kézikönyve 5., szerk.: Dr. Petrik Ferenc: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1991., p. 17 (a továbbiakban: A kártérítési jog)

65 SZJSZT 2004., im. 31/2003

amelyek, éppen azért mert a szerzői jog tiszteletben tartása esetén felmerülő terhek nem érintik a jogsértőt, sokszor jóval olcsóbbak is, akadályozzák a jogosított műpéldányok értékesítését.⁶⁶

A bírósági joggyakorlat tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a szerzők vagyoni kára az esetek többségében megegyezik azzal a díjjal, amelyhez a felhasználás engedélyezése következtében jutottak volna. Általános joggyakorlat, hogy maguk a szerzők sem szoktak kereseti kérelmükben magasabb összeget megjelölni a tényleges vagyoni kárunknál. Ennek következtében hazánkban néhány olyan ítélet van csak, amely a szerzőnek járó díjazás mértékét meghaladó kártérítést ítélt meg, jellemzően azokban az esetekben, amikor a műpéldány elveszett vagy megsemmisült.⁶⁷

4.2.2.1.1. A vagyoni kár megállapításának nehézségei

4.2.2.1.1.1. Általános probléma

A szellemi alkotások, ezen belül a szerzői művek és szomszédos jogi teljesítmények jogosulatlan felhasználása miatt indított polgári és büntető eljárásokban évek óta a vagyoni kár megállapítása okozza a legnagyobb problémát, illetve jelent kihívást a jogalkalmazóknak és az eljárásokban részt vevő szakértőknek. A kérdés aktualitását az adja, hogy mind a mai napig sem a hazai, sem pedig a nemzetközi jogalkotás és joggyakorlat nem talált hatékony megoldást a számítógépekhez és az internethez kötődő hamisítás és illegális zenefelhasználás útján elkövetett jogsértések visszaszorítására, a szerzők és egyéb jogosultak érdekeinek védelmére. Ezen a területen az elsődleges feladatok közé tartozik az egységes szakértői gyakorlat kialakítása, ezen belül pedig a szerzői jogsértések által okozott vagyoni kár összegének pontos megállapítása.

A szerzői jogi jogérvényesítés során napjainkban fokozottabb szerepet kapnak az önálló igazságügyi szakértők és a Szerzői Jogi Szakértő Testület, tekintettel arra, hogy egyre több új műkövetítő eszközök és felhasználási forma jelenik meg. Ugyanakkor jelentősége van annak a ténynek, hogy ezen a területen a kiforratlan gyakorlat miatt az ilyen típusú jogsértésekkel okozott vagyoni kár megállapítása, becslése jelenleg kimunkálás alatt van az USA-ban és az Európai Unióban. Tekintettel arra, hogy hazánkban gyakorlati példák nem állnak a szakértők és

---

66 A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei 37/07/1., Okozott kár mértékének megállapítása, p. 4-5.
http://www.msh.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2007/2007PDF/szjszt_szakv_2007_037.pdf (2009.február 8.)

67 A szerzői jog, p., 134. im.

a jogalkalmazók rendelkezésére, ezért a "hagyományos" szerzői és szomszédos jogsértések esetében már kialakított és elfogadtatott vagyoni hátrány megállapítás mellett új formákat és módszereket kell(ett) kidolgozni az internetes, illetve a digitális kalózkodás eseteire.

Az alábbiakban az audiovizuális műveket érintő "hagyományos" szerzői és szomszédos jogsértések kárbecslésének szempontrendszerébe kerül a középpontba. A technika folyamatos fejlődésének köszönhetően ide sorolandó a szoftverek jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján keletkezett vagyoni kár kiszámítására kialakult szakértői gyakorlat is. Továbbá megemlíteni szükséges az új típusú internetes kalózkodással okozott kár becslésének elvi, elméleti alapjai.

4.2.2.1.1.2. Az audiovizuális műveket érintő jogsértések

Mindenekelőtt szükséges figyelembe venni azt, hogy a különböző típusú jogsértésekhez más-más kármegállapítási módszer és vagyoni hátrány kapcsolódik. A különbségek megállapítása során a kiindulópontot a jogsértő magatartás fajtája jelenti, a kárértést a jogsértés súlyából, jellegéből, illetve körülményei alapján lehet megállapítani.

Az okozott vagyoni kár mértékének felső határa elméletileg a felhasználók által a mű jogszerű felhasználásáért fizetendő teljes jogdíj jelenti, míg a legalacsonyabb mértéke az egy kazettára, illetve vetítésre jutó tényleges jogdíjhányad lehet. Amíg az európai joggyakorlatra az a jellemző, hogy a kárszakértők az esetek többségében a maximumból indulnak ki, addig a hazai szakértők általában a minimum-számítást veszi alapul. Az eltérő módszerek alkalmazásának alapvető indokaként a szakértők véleménye a hazai jövedelmi és mozgóképpiaci viszonyokat jelöli meg, ezért az unióban elterjedt gyakorlatot alapul venni csak az ottani színvonal elérését követően van értelme a vagyoni kár megállapításánál.

Az egyik legnagyobb veszteséget okozó jogsértő magatartás az ún. "mozi-jogos" filmek illegális videó-forgalmazása. Ilyen esetekben a forgalmazóknak okozott kár többteleme a nézőszám csökkenés miatti elmaradó mozibevétel. A korábbi szakértői gyakorlathoz képest, amely a film jellegétől és nézettségétől függően akár 200.000 Ft-os összegben is megállapította a vagyoni kár összegét, a legújabb szakértői és jogalkalmazói gyakorlat alacsonyabb, mintegy 10.000,-Ft összegű vagyoni kárt tekint irányadónak alkotásonként.

A televíziós sugárzás és a kábeltelevíziós bemutatás szerzői és szomszédos jogi szempontból - szigorúan meghatározott kivételektől eltekintve - önálló felhasználásnak, illetve jogcímnek minősül, amihez a szerző vagy a szerzői jog jogosultja és a szomszédos jogi jogosultak

hozzájárulása szükséges.⁶⁸ A szerzőt vagy jogutódját a szabad felhasználás eseteit kivéve a mű mindennemű felhasználása ellenében díjazás illeti meg. Amennyiben a jogosult hozzájárulása hiányzik, abban az esetben törvénytelen műfelhasználással állunk szembe, azáltal, hogy a jogtulajdonos gyártó, forgalmazó tudta és engedélye nélkül mutatják be a filmet a sugárzó televíziókon, illetve kábelrendszeren keresztül. A legnagyobb jelentősége annak van, hogy az idő előtti illegális sugárzás a kábel- televíziókban nagymértékben csökkenti a film esélyeit a fizetős mozi-csatornákon és az egyéb kereskedelmi televíziókban. A rendelkezési jog jogosultját kár éri azzal, hogy a film illetéktelen bemutatása csökkenti a potenciális mozinéző-számot és még ennél is jelentősebb a videókölcsönzői forgalom hanyatlása. A kár ezen fajtája összességében igen nehezen meghatározható, de bevételcsökkentő hatása miatt mindenképpen figyelembe kell venni.

Az tény, hogy a vagyoni kár meghatározása szerzői és szomszédos jogsértések esetén az esetek többségében becslésen alapszik. A tényleges kárérték konkrét összegét a folyamatosan változó körülmények és a tevékenységnek a bonyolultan nyomon követhető hatása miatt szinte lehetetlen kiszámítani, néhány esetben kizárólag aránytalan idő és anyagi ráfordítással lehetne kiszámítani. Tekintettel az előbbieken elmondottakra a szakértői kárbecslés elfogadott a hasonló jellegű ügyekben.

A kárbecslők által alkalmazott módszerek alapján a televíziós szerzői és szomszédos jogi jogsértéseknél az okozott vagyoni hátrány alkotóelemei a nemzetközi szerzői jogdíj, a vetítési díj, illetve a viszontforgalmazói ár, amely tényezők a konkrét ügyben sértettenként értelmezhetőek, illetve elhatárolhatóak. A vagyoni hátrány összege a filmek illegális televíziós bemutatása esetén filmektől, elkövetési módoktól, illetve a lefedettségétől (országos, város, kisközség) függően akár a két millió forintot is elérheti.

4.2.2.1.1.3. Jogsértés szoftver jogosulatlan felhasználása során

Szoftver jogosulatlan többszörözése és terjesztésével megvalósuló jogsértés esetén a Szerzői Jogi Szakértő Testület vonatkozó szakvéleménye a szoftverek műpéldányainak nettó kiskereskedelmi árában rögzíti a vagyoni hátrányt az alábbiak szerint. *"Ennél a számítási módnál abból indul ki a Testület, hogy a vagyoni hátrányba az elmaradt haszon is beletartozik. A szerzőt, illetve jogutódját az által éri vagyoni hátrány (s ezen belül azért marad el haszna),*

---

68 Szjt. 26. §-ának (1) bekezdése; 28. §-ának (1) bekezdése

mert a piacon a jogosulatlan műpéldányok (amelyek, éppen azért mert a szerzői jog tiszteletben tartása esetén felmerülő terhek nem érintik a jogsértőt, sokszor jóval olcsóbbak is) akadályozzák a jogosított műpéldányok értékesítését. A vagyoni hátrány mértékét nem lenne indokolt csökkenteni azokkal a költségtételekkel, amelyek a jogosított példányok piacra vitelével felmerülnek (mint amilyenek a többszörözés és a forgalmazás költségei vagy adott esetben a vám költség), hisz ezeknek a megtérülése nélkül épp úgy kár éri a szerzőt, illetve jogutódját.”⁶⁹

4.2.2.1.1.4. Jogosulatlan nyilvánossághoz közvetítés Interneten keresztül

Mindenekelőtt szükséges kiemelni az illegális internetes filmátvitel és a "hagyományos" videokalózkodás közötti hasonlóságokat, illetve különbségeket. Mindkét jogosulatlan felhasználás közös vonása, hogy a jogosulatlan bemutatás miatt a jogtulajdonosok már csak csökkentett áron tudják értékesíteni az felhasználási jogokat, de mindenképpen bevételtől esnek el az illegális nyilvánosságra hozatal következtében.

Ugyanakkor különbséget kell tennünk az interneten közzétett, ott publikált anyagok tekintetében. A világháló tartalmát ugyanis maguk a felhasználók szerkesztik, vagyis bárki létrehozhat weboldalt, amennyiben rendelkezik internet hozzáférhetőséggel. Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ektv.) a közvetítő szolgáltatók felelősségét korlátozó rendelkezéseket tartalmaz. A jogszabály kimondja, hogy szerzői jogsértés esetén a tárhelyszolgáltató akkor nem felel a más által rendelkezésre bocsátott tárolt vagy hozzáférhetővé tett, jogszabályba ütköző tartalommal rendelkező információval harmadik személyeknek okozott jogsérelemért, illetve kárért, amennyiben lefolytatja az értesítés-eltávolítási eljárást, és úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.⁷⁰

A jelenlegi szabályozás alapján látható, hogy a szolgáltatót közvetlenül nem terheli felelősség a szerverén található honlapok tartalmáért, igaz az is, hogy lehetetlenségnek tűnne a szolgáltatók folyamatos nyomozása a világhálón a törvény szerint sem: „A közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információ tartalmát, továbbá nem köteles olyan tényeket vagy körülményeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak.”⁷¹ Tekintettel a jelenlegi jogszabályi háttérre, az internetes tartalom által

---

69 A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeinek gyűjteménye; II. kötet, 1997-2003, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004, p.297. SzJSzT 15/00

70 Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ektv.) 7.§ (3) bekezdés

71 Ektv. 7.§ (5) bekezdés

okozott kárért a szolgáltató abban az esetben nem felel, ha nincs tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti, illetve amint értesült annak jogellenességéről haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról. A továbbiakban a felelősség a honlapot létrehozó természetes vagy jogi személyt terheli.⁷²

Leírhatatlanul nehéz megbecsülni az internetes kalózkodással okozott vagyoni károk összegét, továbbá nehézségekbe ütközik a kár szempontjából releváns tényezők, mint a nézőszám, vevőkör csökkenés, jogdíj meghatározása is. Azon megközelítés szempontjából, amely tisztán a kieső nézők, illetve vevők számát veszi alapul irányadó az adott internetes honlap látogatóinak száma, valamint azon számítógép tulajdonosok száma, akik a filmek digitalizált rögzítésére alkalmas videokártyával is rendelkeznek. Feltételezhetően az ilyen felszereléssel rendelkező felhasználó nem fogja megnézni a filmet moziban, vagy nem fogja kikölcsönözni, megvásárolni a film videokazettáját. Vagyis jegybevétel, valamint bérleti díj csökkenésre és kevesebb eladott kazettára számíthat a jogosult.

Az előzőekben ismertetett módszer mellett a másik a film jogdíja, annak bekerülési költsége, azonban rögtön azzal a problémával kell szembesülnünk, hogy az internetes filmbemutatásnak jelenleg nincs legális formája, tekintettel arra, hogy azt a tulajdonosok nem engedélyezik, ezért nincs is kialakult jogdíjtarifa.⁷³

A világhálón keresztül elkövetett szerzői és szomszédos jogok megsértésével okozott vagyoni hátrány meghatározása körüli bizonytalanságok eloszlata az előzőek szerint az első hazai bírói ítéletre vár.⁷⁴

4.2.2.2. Nem vagyoni kár

A személyiség ellen elkövetett jogsértések, az ún. iniuriák a modern jogokat megelőzően is a bíró szabad belátásán alapuló "büntetést" eredményeztek, abban az időben, amikor a

---

72 Dr. Faludi Gábor: A jogsértéssel elért gazdagodás megtérítésére irányuló igény a szerzői jogi törvény bírói gyakorlatában, Védjegyvilág, 2007. (XVII. Évfolyam) 1-2. szám, (a továbbiakban: Faludi Gábor, Védjegyvilág) p.44.

73 A Budapesti Rendőrfőkapitányság (BRFK) Nyomozó Főosztály Gazdaságvédelmi Osztályának 118-1251/1999. bü. számon, ismeretlen tettes ellen a Btk. 329/A. §-ába ütköző szerzői és szomszédos jogok megsértése miatt folyamatban lévő ügyben készült igazságügyi szakértői vélemény.- Dr. Kiss Zoltán: A vagyoni hátrány megállapítása szerzői és szomszédos jogok megsértése miatt indított eljárásokban, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 16.évf. III.sz. 2001, június. (a továbbiakban: Kiss Zoltán), p.5

74 Kiss Zoltán, im. p.6.

büntetés és a kártérítés éles megkülönböztetése még hiányzott. A klasszikus liberális kor a polgári jogot tiszta vagyoni jogként kezelte, de már a századforduló idején a polgári jogban az autonómia biztosítását egyre erőteljesebben látták el a személyiség jogok is. Az ezekkel általánosodott személyiségvédelem a személyiség sérelmére a polgári jogon belül az erkölcsi kártérítéssel reagált, s ma már az egész világon megfigyelhető, hogy a nem vagyoni kártérítés, kifejezetten erkölcsi értékalkotó feladatot is ellátva, a személyiségvédelmet szolgálja.⁷⁵

A nem vagyoni kártérítés intézménye a „klasszikus kódexekben”, mint az OPTK, BGB, Code Civil, eredetileg nem szerepelt. A bíróságok joggyakorlatában jelent meg elsőként a XIX.-XIX. század fordulójától, későbbiekben a külön szerzői jogi törvényben nyert szabályozást. Hazánkban a bíróságok széles körben alkalmazták miután az 1928. évi Mtj. 1114.§ méltányosság alapján lehetővé tette a nem vagyoni kár megtérítését. Magyarországon a szocialista jogrendszer az emberi testet, életet és egészséget ért sérelmeket igyekezett védelmezni, emiatt a többi személyiségi jog, mint a szerzőt ért személyiségi jogsérelmek háttérbe szorultak. „A jogrend nem biztosított védelmet azoknak, akiknél „semmi más” nem történt, csak jogaikban, méltóságukban szenvedtek hátrányt anélkül, hogy ez tartósan vagy súlyosan megnehezítette volna további életüket.”⁷⁶

A Ptk.-ban, az 1953-ban hozott III. Polgári Elvi Döntés nyomán, amely az általános kár intézményét vezette be a nem vagyoni kár megszüntetése mellett, már nem szerepelt a nem vagyoni kár intézménye. A bírói gyakorlatban a jogintézmény hiányának hatására többször előfordult, hogy jogalapként általános kárt megjelölve valójában nem vagyoni kártérítést térítettek meg. A nem vagyoni kárért való felelősséget a Ptk 1977. évi reformja vezette ismét be a polgári jogba, meglehetősen korlátozó tartalommal, meghatározott tényállásokhoz kötött felelősségként, egyszersmind a Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a személyhez fűződő jogok vagyoni szankciójaként.

A 34/1992. (VI.31) AB határozat lehetőséget teremtett a személyiség teljes körű védelmére. Az Alkotmánybíróság kifejtette⁷⁷, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére vonatkozó állami kötelezettség magában foglalja az érvényesülésükhöz szükséges feltételek biztosítását is. Az állam feladatai közé tartozik az is, hogy az alapjogokkal kapcsolatos értékeket és élethelyzeteket valamennyi alapjoggal összefüggésben védelmezze. Az Alkotmány

---

75 34/1992. (VI. 1.) AB határozat, p. 5-6.

76 Dr. Csizmadia Attila: A szerző személyiségének sérelme és a nem vagyoni kártérítés, Magyar Jog, 11/96. p.673-679. - Dr. Smied Orsolya: A nem vagyoni kártérítés joggyakorlatának elemzése a magyar jogszabályok és a BGB alapján figyelemmel a jogintézmény fejlődésére, p.68. - (a továbbiakban: Dr. Smied Orsolya)

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/Smied_nem_vagyoni_kar\(jf\).pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/Smied_nem_vagyoni_kar(jf).pdf) (2009. február 4.)

77 64/1991. (XII. 17.) AB határozat (abortusz-határozat)

ún. alapjogi fejezetében felsorolt alapvető szabadságjogok, azok szoros kapcsolata miatt, magukba foglalják a polgári jogi személyiségi jogokat. A személyiségi jogok a nem vagyoni kártérítés szankciója révén nyilvánvalóan nagyobb súlyt kapnak, általa az alkotmányos alapjogok védelme is kiteljesedik.

Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazásának tekinti, más megfogalmazásban az alkotmányos alapjogok a polgári jogban személyhez fűződő jogokká alakultak át.⁷⁸ A személyiségi jogok az emberi jogok polgári jogi vetületei.

A nem vagyoni kártérítés a személyiséget és a személyiségi értékeket oltalmazó jogvédelmi eszköz, a polgári jogban a személyhez fűződő jogok megsértéséért járó felelősség alakzata. „A nem vagyoni kártérítés tekintetében a jogellenesség alapja az, hogy a törvény a személyek személyhez fűződő jogait is – a vagyoni jogosultságokkal egy sorban – védelem alá helyezi, s mindenkit arra kötelez, hogy a személyhez fűződő jogokat tiszteletben tartsa.”⁷⁹⁸⁰ A jogellenesség alapja ennél fogva itt nem is a károkozás, hanem a személyhez fűződő jogsértés.⁸¹

A nem vagyoni károk vagyoni mértékkel kifejezhetetlenek, így a polgári jogi védelem módja, a kártérítés mértékét nem lehet összehasonlítani a sérelemmel. A pénzbeli kártérítésnek a nem vagyoni károknál az a szerepe, hogy a jogsértéssel okozott sérelmet eltérő módon kompenzálja, az elszenvedett sérelemért megközelítően egyenértékű másnemű előnyt nyújtson. A nem vagyoni károknak pénzbeli egyenértékük tulajdonképpen nincs is, vagyis azok szó szerint megtérítéséről nem beszélhetünk, az elszenvedett sérelem immateriális jellegű. A károsult számára eképpen teljes elégtétel nem biztosítható. A jogaiban sértett fél részére az eset összes körülményének mérlegelése alapján olyan összegű kárpótlást kell biztosítani, amely korábbihoz képest azt a hátrányt megközelítőleg kiegyenlíti, amely a károsultat ért nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. Nem vagyoni hátrány bizonyítása hiányában ezért nem vagyoni kártérítés nem állapítható meg.⁸² A nem vagyoni kár megtérítésének "csak akkor van helye, ha a sérelem a szerzői jog megsértésével általában együttjáró bosszúságot meghaladja, ahhoz a szerzői érzésvilág, szellemi érdekek, tehát általában véve a személyiség

---

78 Dr. Sipos Péter: A nem vagyoni kártérítés jogalapja az alkotmánybírósági határozatok és az ítélkezési gyakorlat tükrében, p. 4. <http://www.ajk.elte.hu/TudomanyosProfil/kiadvanyok/elektronikus/themis/2003/SiposPeter-Karterites.pdf> (2009. február 6.)

79 Petrik Ferenc: Kézikönyv 1978., p. 235.

80 A kártérítési jog, im. p. 20.

81 34/1992. (VI. 1.) AB határozat Közzétéve a Magyar Közlöny 1992. évi 55. számában AB közlöny: I. évf. 5. szám

82 Ptk. 355. § (4) bekezdés

komoly, jelentékeny sérelme szükséges."⁸³ A bíróság az alábbi jogesetben is elutasította a nem vagyoni kártérítés iránti keresetet a következők alapján. Indokolásában megállapította, hogy az alperes a felperes alkotásait, amelyeket egy utazási iroda katalógusába készített, a felperes szerző hozzájárulása nélkül használta fel saját készítésű prospektusában, amely felhasználás a szerzői jogi törvény értelmében jogosulatlan felhasználásnak minősül. A jogosulatlan felhasználás miatt a szerzőnek megítélte a bíróság a jogszerű felhasználás fejében járó díjat.⁸⁴

A felperes az eljárás során elmondta, hogy, amennyiben az alperes hozzájárulását kérte volna, nem lett volna kifogása a művek alperesi prospektusban történő felhasználása ellen. A Legfelsőbb Bíróság logikusan vonta le ebből azt a következtetést, hogy a felperes sem a kiadó személyét, sem pedig a megjelentetett kiadványt nem tekintette olyan jellegűnek, amely a felperes közmegebecsülését, szakmai hírnevét hátrányosan érintette volna. Önmagában a jogsértés nem csökkentette a mű felhasználási lehetőségeit sem, ezért egyéb hátrányok bizonyítottsága hiányában a Legfelsőbb Bíróság jogszabálysértés nélkül utasította el a felperes nem vagyoni kárpótlás iránti igényét.

4.2.2.3. Általános kár

A Legfelsőbb Bíróság egy 1981-ben hozott ítéletében kifejtette, hogy általános kártérítésre kötelezése mellett helye lehet nem vagyoni kártérítés megítélésének is. A bíróság álláspontja szerint mindazok a vagyoni károk, amelyek számszerűen nem határozhatóak meg, általános kártérítés körében kompenzálhatók. „Nem kell azért nem vagyoni kárként feltüntetni egy vagyoni hátrány, hogy a vagyoni kártérítésen túl nem vagyoni kompenzációt is kérhessen a jogosult”⁸⁵ Az ítélet nagyban hozzájárult az általános kártérítés vagyoni funkciójának tudatosításához.

Az általános kár érvényesítésére a Ptk. 359. § (1) bekezdése ad lehetőséget, amennyiben a kártérítés mértékének megállapítása nem egyértelmű. Az általános kártérítés, a teljes kártérítés elve alapján, jellemzően el kell, hogy érje azt az összeget, amelyet a jogosult a jogszerű

---

83 A szerzői jogi törvény magyarázata, p. 428-429 - Dr. Bodó Gergely: A Mű Integritásának Sérelme Építészeti Aspektusban, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle (Elektronikus publikáció) 109. évfolyam, 4. szám, 2004, augusztus <http://www.mszh.hu/kiadv/ipsz/200408/01-bodo.html#6> (2009. február 4.)

84 Legfelsőbb Bíróság elvi határozata P100/1999, Legf. Bír. Pfv. X. 21. 039/1997., Megjelent: A Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteménye 1999/2

85 Legfelsőbb Bíróság P. törv. V.20 342/1981., Dr. Smied Orsolya, im. p.57.

felhasználásért követelhetett volna, és egyébként alkalmasnak kell lennie a károsult teljes vagyoni kárpótlására. E követelmény kielégítésének alapfeltétele a kár mértékének megállapítása, előfordulhat azonban, hogy a kár mértékét nem lehet pontosan megállapítani, bizonyítani. Nem egyszerű persze ennek a bírói mérlegelésre tartozó kérdésnek az eldöntése, hiszen nehéz rekonstruálni az elmaradt jogdíj kapcsán egy olyan alku pozíciót, amely soha nem is jött volna valószínűleg létre, vagy, ha voltak is tárgyalások a jogdíjról ezek szélsőséges értékeket öltöttek mind felhasználói mind jogosulti oldalon. Ilyenkor támpont lehet, a „piacon” általában hasonló jogügyletért kialakult díj mértéke, ami éppen a szerzői jog területén igen kevésbé értelmezhető kategória.

A bizonyítás körülményessége azonban nem járhat azzal a következménnyel, hogy a károsult nem részesül kártérítésben, a károkozó pedig mentesül a kártérítési felelősség alól. E konfliktus feloldására alkalmazandó az általános kártérítés intézménye. Általános kártérítés megítélésére tehát akkor kerülhet sor, ha egészen bizonyos, hogy a károsultnak vagyoni kára keletkezett, illetve teljes bizonyossággal előre tudható, hogy az a jövőben be fog következni, a vagyoni kár mértéke azonban pontosan nem állapítható meg a teljes körűen lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen sem.

A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK irányelvet előírásai szerint a tagállamok beszámolási kötelezettséggel tartoznak az irányelv átültetése nyomán született nemzeti jogszabályok gyakorlati érvényesüléséről. Hazánkban kérdőívek segítségével történik az adatgyűjtés, amelynek eredményeképpen fény derült arra a gyakorlatra, hogy az általános kár iránti keresetek nem túl gyakoriak, ugyanakkor megfontolandó lenne a kárigények ilyen formában történő érvényesítése tekintettel arra, hogy a legtöbb esetben a tényleges kárérték rendkívül nehezen állapítható meg.⁸⁶

---

86 Dr. Jókúti András előadása im.

5. JOGESETEK

Az alábbiakban szereplő jogesetek bemutatásával a céloom az, hogy a dolgozatban mindeközéig tárgyaló szerzői jogok és azok megsértése során alkalmazandó szankciók – különös tekintettel a kártérítés vonatkozásában – közötti összefüggésekre felhívjam a figyelmet. Mindenképpen szeretném kiemelni, hogy a nem vagyoni kár megtérítésével kapcsolatos hazai bírói gyakorlat – a korábbi szabályozás megszűnése folytán⁸⁷ - ez idő szerint még kialakulóban van⁸⁸, ezért a soron következő kártérítést érvényesítő jogeseteket nem a joggyakorlat kialakulásában betöltött szerepük, jelentőségük alapján választottam ki.

Az elsőként bemutatott jogeset a szerzői jogok megsértése esetén a legszélesebb körben érvényesített szankció, a vagyoni kár kapcsán kerül elemzésre.

5.1. VAGYONI KÁR JOGOSULATLAN FELHASZNÁLÁS KÖVETKEZTÉBEN

A jelen perben⁸⁹ a felperes nyertes pályázati művének jogosulatlan felhasználása miatt kérte kötelezni a pályázatot kiíró alpereseket jogellenes magatartásuk miatt keletkezett 2.000.000,-Ft összegű vagyoni kárának megtérítésére, elmaradt haszon címén. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárása során erősítette meg az elsőfokú bíróság ítéletét⁹⁰, amelyben megállapította, hogy a pályázó szerzői jogait sértő magatartás nyomán lehetővé vált a pályamunka felhasználása a felperes beleegyezése és díj fizetése nélkül. Az alábbiakban kifejtett indokolás szerint a bíróság jogosnak találta a szerző vagyoni kár iránti követelését és 2.000.000,-Ft megfizetésére kötelezte az alpereseket.

Az Interneten közzétett módon pályázatot írtak ki az alperesek „A Te választásod!” címmel fiatalok részére, amely ezen korosztályt a 2002. évi országgyűlési képviseléválasztásokon való részvételre ösztönözte. A pályázati kiírás alapján a pályázók a pályamunkájuk beadásával hozzájárultak ahhoz, hogy a pályamű a pályázatot kiírók honlapján nyilvánosságra kerüljön. A pályázati kiírók vállalták, hogy a pályamunka egyéb, esetlegesen

---

87 lásd a 34/1992. AB határozat

88 A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1., Komplex Kiadó Kft., Budapest, 2007., p.311

89 Legfelsőbb Bíróság: Pfv.IV.20.886/2007/6.szám

<http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim> (2009. február 10.)

90 Fővárosi Bíróság 8.P.634.313/2004/31. u.o.

teljes vagy részleges terjedelemben való felhasználásáról a pályázókkal a külön szerződést kötelesek kötni. A jelen ügy felperese, pályázati adatlapja szerint az „A”, vagyis a nyomtatott sajtóban és kültéri hirdetés felületen készült kategóriában nyújtotta be alkotását. A pályázati adatlap szerint hozzájárult ahhoz, hogy az általa benyújtott pályamunka a pályázatot kiírók honlapjain megjelenjen, amely hozzájárulás egyben a pályázati kiírásban is szereplő kitétel volt.

A felperes még mielőtt tudomást szerzett volna arról, hogy pályaműve első helyezést ért el az alkotást nevének feltüntetésével az egyik nagy példányszámú ingyenes folyóirat címlapján látta viszont, ennek kapcsán kérdőre is vonta az eredményhirdetést követően a pályázatot kiírókat és felhívta őket a felhasználási szerződés pótlására, azonban eredménytelenül.

Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság mindenekelőtt abból indult ki, hogy az interneten közzétett pályázati kiírás feltételei alapján valamennyi pályázó abban a tudatban nyújtotta be pályamunkáját, hogy a kiíró honlapjain a pályamunkák megjelenhetnek. Ennek a felhasználási formának a kivételével azonban éppen az alperesek vállaltak kötelezettséget a közölt feltétellel arra vonatkozóan, hogy ezen túl más felhasználás tekintetében felhasználási szerződés kötésére kerül sor. A kiírt feltételből az a következtetés vonható le, hogy a pályázatot kiírók vállalták azt a kötelezettséget, hogy a honlapjukon történő megjelenésen túl minden teljes, vagy részleges felhasználás esetében megállapodást kötnek a pályázókkal. Ez egyértelművé teszi azt, hogy a pályázati munkát benyújtó biztos lehet abban, hogy pályamunkája más módon nem kerül felhasználásra, minthogy a pályázatot kiírók honlapján megjelenik. Azaz a honlapon való megjelenéshez már eleve a pályázat benyújtásával hozzájárult a pályázó, más felhasználáshoz azonban nem.

Az íménti indoklás alapján nem lehet kétséges, hogy a további felhasználás tekintetében a pályázatot kiírók a feltétel közzétételével egyfajta kötelezettséget is vállaltak. A felhasználás alatt nemcsak az általuk történt saját felhasználást kell érteni a bíróság indoklása alapján, hanem azt is, hogy a részükre biztosított internetes felhasználáson túl a pályaművet benyújtók a további, és a kiírókkal kapcsolatba kerülő felhasználók tekintetében szerződéskötést várnak, akárki is legyen a további felhasználó.

Az alperes joggal bízhatott a pályázati kiírás szerinti feltételek betartásában, feltehetően fel sem merült benne az a lehetőség, hogy a pályamunka a pályázati kiírásban tett kötelezettségvállalás ellenére harmadik személyhez kerül további felhasználásra. A bíróság megállapítása szerint a felperesnek nem volt kötelezettsége annak kutatására, hogy miként és hogyan kerülhetett harmadik személyhez a pályamunkája, ezért logikusan hivatkozott arra, hogy

kizárólag a pályázat kiíróitól kerülhetett a jogosulatlan felhasználók birtokába.

A szerzői jogi törvény 16.§. (1) bekezdése alapján a szerzői jogi védelem szerint a szerzőnek kizárólagos joga van a mű anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására, és minden egyes felhasználás engedélyezésére, a törvény eltérő rendelkezésének hiányában az engedély felhasználási szerződéssel szerezhető. A szerzői jogi törvény ugyanezen szakaszának (6) bekezdése szerint a jogosulatlan a felhasználás különösen akkor, ha az arra jogosult szerződéssel engedélyt nem ad, vagy ha a felhasználó jogosultságának határát túllépve használja fel a művet. Az utóbbi rendelkezéssel összhangban a pályázati kiírásban szereplő feltétel elfogadásával az alperesek felhasználási jogot szereztek arra, hogy honlapjukon a pályaművet megjelentessék. Az alperesek azonban ezen jogosultságuk határait túllépték, amikor lehetővé tették harmadik személyek számára a pályamunkák felhasználását.

A szerzői jogi törvény 16.§ (7) bekezdése szerint az alpereseket terhelte volna az a kötelezettség is, hogy a felhasználás módjáról és mértékéről a pályázót tájékoztassák. Ezért mulasztás terheli az alpereseket az internetes közzétételen túli, további felhasználások tekintetében.

A felperesek azon kötelezettségvállalása, hogy a további felhasználásról szerződést kötnek a pályázókkal azt a kötelezettséget rója rájuk, hogy gondosan őrizzék meg a benyújtott pályaműveket.

A bíróság a bizonyítási eljárás során feltárt tényállás alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes szerzői jogai sérültek, hiszen a további felhasználásra vonatkozóan megállapodást kellett volna kötniük az alpereseknek.

A felhasználás ellenére a szerződéskötés elmaradt, a nyertes pályázó ezért az Szjt. 94.§ (2) bekezdése szerint kártérítési igényt érvényesített az alperesekkel szemben. A hivatkozott rendelkezés szerint a szerzői jog megsértése esetén a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítés jár. Az általános felelősségi szabály a Ptk. 339.§ (1) bekezdése szerint a jogellenes károkozót az okozott kár megtérítésére kötelezi. Az alperesek ezen rendelkezés alapján kötelesek a felperes kárát megtéríteni, mert jogellenesen jártak el, amikor a saját maguk által egyoldalúan megszabott, megszővegezett és közzétett pályázati kiírási feltételeket nem tartották be. Az alperesek egyike sem kísérelte meg, hogy kimentse magát, és bizonyítsa, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható lenne.

A felperes elmaradt haszon, felhasználási díj címén kért kártérítést a Ptk. 355.§ (1) bekezdése szerint. A rendelkezés szerint a kárért felelős személy köteles a károsult vagyoni és

nem vagyoni kárát megtéríteni. A vagyoni kár kiszámítására a Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület díjszabása alapján számította ki felperes az elmaradt jogdíj mértékét. Az összeg megállapítása során befolyásoló tényezőként szerepelt, hogy az alkotó neve nem került feltüntetésre a felhasználás során, a pályaművet a címdalra is felhasználták, valamint, hogy pótdíj felszámítására is lehetőség van a közös jogkezelő szervezet díjszabása alapján.

A bíróság azt állapította meg, hogy a pályázatot kiíró alperesek a bekövetkezett kárért felelősek, hiszen magatartásuk folytán kár érte a felperest, vagyis a tényszerűen megállapítható felhasználás után a felperes nem juthatott hozzá annak ellenértékéhez. A felperes minden bizonnyal díj fizetéséhez kötötte volna az általa észlelt felhasználás után a pályamunka bármilyen közlését.

A bíróság úgy határozott, hogy a követelt összeg nem tekinthető eltúlzottnak, egyrészt arra tekintettel, hogy a felperes által bizonyított felhasználás milyen módon történt meg, és hozzávetőleg milyen terjedelemben. A pályamunkát tartalmazó újságok hozzávetőleges példányszámát is figyelembe kellett venni, mint a felhasználás terjedelmét, s mert pontosan nem becsülhető meg, hogy a felperest milyen felhasználói díj illette volna meg, a bíróság azt mérlegelte, hogy eltúlzott-e a felperes igénye az általa bizonyítottan megtörtént felhasználás ellenében járó díj mértékének meghatározása tekintetében.

Tekintettel arra, hogy a Főváros Ítéltábla, mint az ügyben eljáró másodfokú bíróság a fellebbezés tekintetében a keresetet elutasította, a felperes a jogerős ítélet ellen, jogszabálysértésre hivatkozással, felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a jogerős ítélet ugyan a tényállást helyesen állapította meg, de a kereset téves indok alapján utasította el.

A bíróság rendelkezésére álló iratok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes és a pályázatot kiírók között a Ptk. 592. §-ában szabályozott díjkitűzésre vonatkozó szerződés jött létre. A díjkitűzésre vonatkozó polgári jogi szerződés megítélését nem érinti az, hogy a felperes egyébként az Szjt. 1. § (1) bekezdés és a (2) bekezdés h) pont alapján, szerzői jogi védelem alatt álló mű benyújtásával vett részt a pályázaton. A pályázati kiírásnak megfelelően, a pályamunka benyújtásával szükségképpen létrejött a felperes és az alperesek között a Ptk. 462. §-ában szabályozott letéti szerződés is, amely alapján az alperesek, mint letéteményesek kötelesek voltak a rájuk bízott dolgot időlegesen megőrizni és a Ptk. 463. § (1) bekezdés alapján

az őrzési kötelezettség vagy a dolog használata, illetve annak más őrizetébe adására vonatkozó tilalom megszegése esetén felelősek voltak minden olyan kárért, amely enélkül nem következett volna be.

A felperes a pályamunkájának beadásával a művét az alperesek letéti őrizetébe adta. A felperes ellenőrzése alól ezáltal a mű kikerült. Abból a tényből, hogy a nyertes pályamunka a felperes engedélye nélkül más sajtószervek útján felhasználásra került, szükségképpen következik, hogy az kizárólag az alperesek birtokában lévő műpéldányok felhasználása útján történhetett.

Mindezek alapján megállapította a Legfelsőbb Bíróság, hogy az alperesek a felperes szerzői jogi védelem alatt álló pályamunkájának az őrzésével kapcsolatos szerződéses kötelezettségeiket megszegték. A pályamunkát a pályázó engedélye nélkül továbbadták további felhasználásra, amelynek következtében a művet harmadik személyek jogosulatlanul felhasználták.

Az alperesek ezért a felperes szerzői jogainak megsértéséért felelnek, tehát ennek megállapítását az Szjt. 94. § (1) bekezdés a) pont alapján a felperes jogosan kérte. Az Szjt. 94. § (2) bekezdés szerint a szerzői jog megsértése miatt a felperes a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelt. A Ptk. 318. § (1) bekezdésén keresztül alkalmazandó Ptk. 339. § (1) bekezdés alapján az alperesek kötelesek a felperesnek a jogellenes felhasználásból eredő kárait megtéríteni.

Az elsőfokú bíróság a felperesnek a jogosulatlan kiadásból eredő kárait a Pp. 206. § (3) bekezdés alapján helyes mérlegelés eredményeként állapította meg. A Hungart Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület díjszabása alapján a jogszerű kiadás ellenében elérhető díj összege, a többszörös jogsértésre is tekintettel, a felperes keresetében nem volt eltúlzott.

5.2. A NEM VAGYONI KÁR ELBÍRÁLÁSÁNAK SZEMPONTJAI

A Legfelsőbb Bíróság 1993-ban hozott ítélete⁹¹ rávilágít a szerzői jogok megsértése miatt érvényesített nem vagyoni kártérítési igény elbírálásának szempontjaira a következő eseten keresztül. A pert a Szerzői Jogvédő Hivatal indította saját nevében, ugyanakkor a szerző, jelen

---

91 Legf. Bír. Pf. IV. 20 027/1993. sz., BH1993. 226

esetben műfordító érdekében egy könyvkiadó részvénytársaság ellen a szerzői jogok megsértése jogcímén, tekintettel arra, hogy a Hivatal vitatta a szerzőség megállapíthatóságát a név feltüntetésének hiányában.

Az alperesi kiadó jelentette meg azt a művet, amelynek magyar nyelvre történő fordítását a felperes készítette. A per tárgyát képező könyv a fordító nevét több helyen, így a copyright-ban és az utószóban is feltüntette, de az általános gyakorlatnak megfelelően a borítólapon, illetve a belső lapon nem szerepelt a fordító neve. Ugyanakkor megállapítást nyert, hogy a fordító érdemeit több újságcikk is méltatta, illetve sajtóbemutatón és sajtótermékekben is elismerést kapott a fordító munkája.

A fordítót csak úgy, mint az eredeti szerzőt, annak alkotásán mindenképpen megilleti az a jog, hogy a fordításon, és a fordításra vonatkozó közleményben fordítóként feltüntessék.⁹² A felperes álláspontja szerint az alperes a művön a szerző nevét nem megfelelő módon tüntette fel, ezért amellet, hogy két napilapban megjelenő nyilatkozat közzétételére kérte kötelezni az alperest, az Szjt. 52. §-ának (2) bekezdése szerint 50 000,- Forint nem vagyoni kártérítést követelt. Az alperes amellet, hogy a folyóiratokban történő közzétételről gondoskodott, vitatta a fordító szerzői jogainak megsértését és a kártérítés iránti kereseti kérelem elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes a műfordító személyéhez fűződő jogait sértette meg azért, hogy a műfordító nevét sem a könyv borítóján, sem pedig annak belső címdalán nem tüntették fel. Megjegyezte a bíróság, hogy a jogsértés orvoslására önmagában az a körülmény, hogy a fordító a "copyright-ban és az utószóban is említésre került", nem alkalmas, mert azokból a fordító személye nem tűnik ki kellőképpen. Felhívta az alperes figyelmét arra is, hogy az sem ellensúlyozza a jogsértést, hogy más helyeken (sajtóbemutatón, sajtótermékekben) a fordító munkáját elismerték. Indokolásában a bíróság kifejtette, hogy abban az esetben, ha a szerző személyéhez fűződő jogait tartósan vagy súlyosan megsértik, az Szjt. 52. §-ának (2) bekezdése értelmében a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítés jár. Jelen esetben a felperest, mint ismert műfordítót a könyv kiadásával, nevének megfelelő feltüntetése hiányában, súlyos jogsérelem érte, ezért a jogsérelem súlyával arányos összegű kártérítés illeti meg. Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest 50 000,- Forint megfizetésére kötelezte.

A másodfokú bíróság az alperes fellebbezését, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte az alábbiakban találta alaposnak. A másodfokon eljáró tanács szerint az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott arra a szerzői jogi rendelkezésre, amely szerint a fordítót megilleti, csak úgy, mint a szerzőt, művén a műfordítás szerzőjeként feltüntessék. Az

---

92 Szjt. 12.§ (1)-(2) bekezdés

eljáró tanácsa azonban felhívta arra figyelmet, hogy a „*szerzői jogi törvény és más jogszabály sem határozza meg azt, hogy a név feltüntetésének milyen módon kell történnie, ezért ebben a kérdésben is irányadó a szerző és felhasználó megállapodása, ennek hiányában pedig az adott felhasználási ágban kialakult és az általános közfelfogásnak is megfelelő gyakorlat*” A bíróság a rendelkezésére álló iratok alapján azonban nem tudta megállapítani, hogy az alperes a szerzővel milyen tartalmú kiadói szerződést kötött, rendelkeztek-e a felek a műfordító személyének feltüntetéséről és annak módjáról. Hasonlóképpen felderítetlen, hogy a szerző és az alperes a könyv megjelenése alkalmából tartott bemutatón milyen tartalmú megállapodást kötöttek, és eszerint az alperest milyen további kötelezettségek terhelték. Ezeknek az adatoknak a hiányában az eljáró bíróság álláspontja szerint nem lehet véglegesen állást foglalni abban az ügydöntő kérdésben, hogy az alperes a könyvkiadással, illetőleg a könyv bemutatója alkalmából kötött megállapodással kapcsolatos szerződéses kötelezettségeit megszegte-e.

A másodfokú tanács arra a következtetésre jutott, hogy abban az esetben, ha a felek a könyvkiadással kapcsolatos szerződéseikben nem érintették a műfordító személyének a könyvben való feltüntetését, illetőleg annak módját, úgy a bíróságnak kell állást foglalnia a jogsértés vonatkozásában, tekintettel arra, hogy jogsértés hiányában kártérítési igényt e jogcímre alapítottan eredményesen előterjeszteni nem lehet.

Ugyanakkor a tanács megállapította, hogy a tényállás tisztázatlansága miatt nem lehetett megalapozottan állást foglalni a szerzőijog-sértés megtörténte kérdésében, különösen nem vonható le megalapozott következtetés a szerzőt ért tartós súlyos jogsérelemre, ezért a feltárt adatok a kártérítési felelősség megállapításának alapjául nem szolgálhattak. Megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy a felperes egyébként a keresetében elmulasztotta megjelölni, hogy a szerzőt milyen nem vagyoni hátrány érte az adott könyvkiadás miatt, ezért az elsőfokú bíróság a polgári jogi felelősség általános szabályait is figyelmen kívül hagyva megalapozatlanul döntött a nem vagyoni kártérítésről.

A felperes által benyújtott kérelem alapján a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét az érdemi felülvizsgálatra alkalmatlannak találta, és a nagyobb terjedelmű bizonyítás lefolytatása érdekében hatályon kívül helyezte.

A bíróság felhívta arra a figyelmet, hogy az eset megnyugtató rendezéséhez a per újabb tárgyalása során mindenképpen szükséges, hogy a felperes határozott kereseti kérelmet terjesszen elő a vitatott könyvkiadással összefüggően a szerzőt ért nem vagyoni kár kapcsán. Továbbá a bíróság feladata lesz a megismételt eljárásban, hogy az alperes és a műfordító kiadói szerződésének tartalma, valamint a könyv bemutatója alkalmából a nevezettek között létrejött

megállapodás tartalma alapján állást foglaljon az alperest terhelő kötelezettségek és azok teljesítése kérdésében.

Abban az esetben, ha a tényállás feltárása egyértelműen megállapíthatóvá teszi a kiadó szerződésszegését, illetőleg amennyiben szerződésszegés hiányában is fennáll a szerzőijogsértés, úgy a Ptk. általános szabályai szerint kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a jogsértéssel összefüggően a felperesnek keletkezett-e olyan nem vagyoni kára, amelyért az alperes helytállni tartozik.

Az eset tanulságai alapján a következőket állapíthatjuk meg. A személyhez fűződő jogok megsértése önmagában a jogellenes magatartás megállapítására csak abban az esetben ad alapot, ha a tényállás felderítése során az egyértelműen megállapítást nyer. Továbbá a sérelmet szenvedő fél nem vagyoni kárpótlást csak akkor igényelhet, ha bizonyítja olyan hátrány bekövetkezését, amely indokolja a nem vagyoni kárpótlás megállapítását, önmagában a jogsértő magatartásra történő hivatkozás nem elegendő. Kérdéses azonban, hogy az ilyen nem vagyoni hátrány bekövetkezését a személyhez fűződő jogot megsértő személy magatartásával okozott sérelmet szenvedőnek hogyan és mivel kell bizonyítania? Ha valaki személyhez fűződő jogának megsértése következtében kétségtelenül nem vagyoni jellegű sérelmet szenved anélkül, hogy vagyoni kára volna vagy nem is kér vagyoni kártérítést, akkor a nem vagyoni kár léte milyen módon és mértéke hogyan bizonyítható? Mikor éri el a nem vagyoni hátrány azt a mértéket, amikor a személyhez fűződő jog sérelme a jogsértő nem vagyoni kárpótlás fizetési kötelezettségét vonja maga után.⁹³

Az iménti kérdésekre konkrét, egyértelmű választ adni kétségtelenül nem lehet és nem is jelen dolgozat feladata. A hazai bírói gyakorlat azonban esetről esetre kísérletet tesz a feltételek pontosítására. Ennek egyik jó példáját adja a Szegedi Ítéltábla azon ítélete, amelyben megállapításra került, hogy szerzői jogsértés esetén az a tudat, hogy a sérelmet szenvedett szerző igényesebb munkásságának eredményeként megjelölt művét a sérelmet okozó másik fél részben szó szerint, részben elváltoztatva vette át művébe, ezáltal az ilyen jellegű művek piacát telítette, amelynek következtében a szerző reális haszonnal ismételt a művet kiadni nem tudja. A sérelem olyan traumát eredményezhet, amely miatt csökken a szerző életminősége. Az iménti felsorolt körülmények megalapozhatják a szerző nem vagyoni kártérítés iránti igényét.⁹⁴

---

93 A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. Complex Kiadó, Budapest, 2007. p.313.

94 Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégium Táblabírószáki Füzetek II. Válogatás a másodfokú joggyakorlatból 2003. szeptember 1-től 2003. december 31-ig. Pf.II.20.023/2003.

http://www.szitb.hu/doc/polg_koll/fuz-II.pdf (2009. február 15.)

A soron következő jogeset jó példája annak, amikor, ha nem is egyértelműen, de a bizonyítási eljárás eredményeképpen nagy bizonyossággal megállapítható a szerzőt ért olyan hátrány, amelynek vagyoni jellege ugyan hiányzik, de a nem vagyoni kártérítés jogintézménye indokolt és alkalmas az okozott sérelem kárpótlására.

5.3. MEGALAPOZOTT NEM VAGYONI KÁRTÉRÍTÉSI IGÉNY

Az alábbi jogeset felperese elismert grafikusművész, akit szakmájában a legkiválóbb „logó tervezők” között tartanak számon. A művész pert indított szerzői jogai megsértése miatt arra hivatkozással, hogy az alperes védjegyként olyan ábrát jegyeztetett be, amelyet az általa tervezett logotypia jogosulatlan megváltoztatásával hozott létre. Védjegybejelentésre nem az eredeti mű került, hanem az alperes által megváltoztatott művet lajstromoztatta az alperes.

Az elsőfokú megyei bíróság ítéletében megállapította az alperes jogsértését és emiatt kötelezte a jogsértés abbahagyására és egyben eltiltotta a további jogsértéstől. Kötelezte az alperest, hogy saját költségén egy országos napilapban az ítélet jogerőre emelkedését követően közleményt tegyen közzé. Továbbá kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 500.000 Ft nem vagyoni kártérítést, valamint ezen összeg kamatait.

A bíróság megállapította, hogy a felperes által készített logotypiát az alperes átdolgozta, ennek alapján olyan új mű jött létre, amely más, mint a felperes által készített logotypia és erre az átdolgozásra az alperesnek joga nem volt, tekintettel arra, hogy ilyen kikötés a peres felek között létrejött szerződésben nem szerepelt, ehhez a felperes utóbb sem járult hozzá. Az ítélet indokolásában hivatkozott a szerzői jogi törvény 29.§-ra, amely alapján a szerző kizárólagos joga, hogy a művét átdolgozza, illetve, hogy másnak erre engedélyt adjon. A törvény szerint az átdolgozás fogalmába tartozik a mű minden olyan megváltoztatása is, amelynek eredményeképpen az eredeti műből származó más mű jön létre. Az átdolgozás önmagában is szerzői jogi védelemre érdemes, vagyis egyéni, eredeti jellegű származékos művet keletkeztető szerzői tevékenység. Az eredeti és a származékos mű közötti kapcsolat megléte alapozza meg az átdolgozás tényét. Bírói döntés feladata megállapítani a származékos mű eredetihez fűződő kapcsolatának jellegét. Amennyiben csupán távoli összeköttetés van a kettő között, mint például abban az esetben, ha mindkettő hasonló témát dolgoz fel, nem átdolgozásról, hanem új, eredeti műről van szó.

Az átdolgozás a feldolgozás és fordítás mellett szerzői jogi természetét tekintve a felhasználás formái közé tartozik, ezért az a védelmi időn belül az eredeti mű szerzőjének vagy az átdolgozás jogának jogosultjának hozzájárulásához kötött. Az átdolgozásra a védelmi időtől függetlenül érvényesül az a szabály, amely szerint az alapul szolgáló mű szerzőjének nevét fel kell tüntetni.⁹⁵ A szerzői jogi törvény kimondja, hogy a szerző által kötött felhasználási szerződés alapján a mű átdolgozására a felhasználó csak kifejezett kikötés esetén jogosult. Emellett azonban amennyiben a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz vagy nem tud eleget tenni a szerző, a felhasználónak lehetősége van a változtatásokat a szerző hozzájárulása nélkül is eszközölni.

A jelen jogesetben szakértői véleményre volt szükség annak megállapítására, hogy az alperesi átdolgozás megváltoztatta-e a felperes által készített művet. A Szerzői Jogi Szakértői Testület véleménye alapján a bíróság rögzítette, hogy a felperes által készített eredeti alkotáshoz képest más logó jött létre az alperes által végzett módosítások következtében.

A mű integritását biztosító szerzői jogi rendelkezés alapján csak abban az esetben sérti a szerző személyhez fűződő jogait a mű megváltoztatása, amennyiben az a szerző becsületére, illetve hírnevére sérelmes. Ennek megfelelően a megyei bíróság vizsgálta erre a tényállási elemre is kiterjedt a következők alapján.

Tanúvallomások támasztották alá a változtatás jóhírnevet sértő jellegét. A tanúk előadása szerint a „szakma krémje” általában figyel egymásra, tudnak arról, hogy ki milyen művet alkot. A tanúk elmondása alapján ismertté vált, hogy az alperes perbeli logóját a felperes készítette, ugyanakkor aláírás hiányában csak szűk körben válhatott ismertté az a tény, hogy a megváltoztatás nem a felperes munkája volt. A felperesi műalkotás az átdolgozás során jelentősen megváltozott, mind annak kisugárzása, mind pedig az általa kialakított image tekintetében. Szakmai körökben elterjedt, hogy mennyire rossz lett az alperes logója. A felperest a szakmában az „első 20 logós között tarják számon”, e körből pedig nagyon könnyen ki lehet esni. Szóba került a Képző- és Iparművészeti Szövetségben is könyvbemutatók kapcsán, hogy milyen hátrányos változás történt az alperesi logónál. A megváltoztatott logóból a tisztaság, a szépség, a vonalkultúra – az amiről korábban a felperes ismert volt– tűnt el, holott alperesnek is az volt az igénye, hogy egy műves, jó minőségű imaget képviseljen a cége. Annak ellenére, hogy a felperes a szakmában egy finom, érzékeny vonalvezetésű embléma tervező hírében állt, az

---

95 Sztj. 12. § (2) bekezdés

alperes által megváltoztatott embléma robusztus lett, elvesztette az embléma korábbi jellegét.

Megállapítható, hogy aki nem tudta, hogy nem a felperes készítette a módosítást, az nyilván az ő személyéhez kötötte a változtatásokat. A felperes által megálmodott logotypia értelme, lelke a változtatással kiölhető, a változtatással az embléma értéke csökkent, az emblémából a szépséget kivették.

A tanúvallomások alapján a megyei bíróság igazoltnak látta azt, hogy a megváltoztatott logó a felperes hírnevére sérelmes, az alperes a mű lényegét érintő változtatásokat hajtott végre a logón a felperes hozzájárulása nélkül. A művészi érték csökkenése a hírnév csökkenését is jelentette jelen esetben, a felperes megalapozottan hivatkozott arra, hogy személyhez fűződő jogát az alperesi változtatás megsértette. A felperes munkáját, illetve a neki tulajdonított változtatást a szakma elfogadhatatlan színvonalúnak tekintette, ez a felperes hírnevére negatív hatással volt.

A felperes 500.000,-Ft összegű nem vagyoni kártérítés iránti igényét megalapozottnak tekintette a bíróság a fentiek alapján, valamint annak mértékét összegszerűségét sem látta eltúlzottnak, figyelemmel az alperesi logó ismertségére, az alperesi vállalat gazdasági nagyságára is.

A bíróság által megállapított tényállás alapján alaposnak látta a felperes polgári jogi igényeit, amelyeket jogainak megsértése esetén a jogsértővel szemben támasztott. A bíróság a kereseti követeléseknek megfelelően megállapította a jogsértés megtörténtét, továbbá kötelezte az alperest a jogsértés abbahagyására, illetve eltiltotta a további jogsértéstől. Megfelelő elégtétel adására kötelezte a jogsértőt egy napilapban történő közlemény saját költségén történő közzététele útján, így biztosítva a jogsértés tényének a nyilvánosságot.

Kiemelte az elsőfokú bíróság azt a tényt, miszerint köztudomásúnak tekintendő, hogy az alkalmazott grafikai tervezéssel foglalkozó művész akkor kaphat megrendeléseket, ha művészi igényessége széles körben ismertté válik, ha jó hírneve van a szakma területén. Eszerint amennyiben a felperes megítélése megváltozna, mert az alperes által átdolgozott logó miatt már nem tekintenék finom, érzékeny vonalvezetésű emblématervezőnek, hírneve ezáltal sérül, emiatt igazolt az a tény, hogy van olyan a grafikusművészt ért hátrány, amely nem vagyoni kártérítési fizetési kötelezettséget von maga után.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezett, annak megváltoztatása, a kereset teljes elutasítása

íránt. Az alperes álláspontja szerint az elsőfokú ítélet téves jogi álláspontból kiindulva a bizonyítékok okszerű mérlegelése nélkül állapított meg téves tényállást, és fűzött ahhoz téves jogi következtetést. A felperes fellebbezési ellenkérelmében kifejtette egyetértését a megyei bíróság határozatával és az ítélet helybenhagyását kérte.

Az ítélet tábla a megyei bíróság ítéletét, a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátai között felülbírálván, megállapította, hogy a fellebbezés részben alapos. Az ítélet tábla álláspontja szerint a megyei bíróság a perben a szükséges és egyben elégséges bizonyítási eljárást lefolytatta, az ott beszerzett bizonyítékokat helyesen, okszerűen, összességükben értékelve helyes tényállást állapított meg, az abból levont jogi következtetése azonban részben tévesnek ítélte.

Az ítélet tábla osztotta az alperes fellebbezési érvelését annyiban, hogy jelen esetben az alperesi tevékenység eredménye nem jelenti egyben a felperes által tervezett mű átdolgozását, ugyanis az ítélet tábla álláspontja szerint valamely mű átdolgozásáról csak akkor lehet beszélni, ha a tevékenység következtében, amely már önmagában is eredeti, egyéni vonatkozásokat hordoz, más eredeti, egyéni alkotás keletkezik. Megjegyezte az ítélet tábla, hogy a felperes kereseti kérelme sem a mű jogellenes átdolgozására, hanem annak jogellenes megváltoztatására és ezzel a felperes személyiségi jogainak sérelmére hivatkozott. Ezért az ítélet tábla az elsőfokú ítélet indokolásában a mű átdolgozása körében kifejtetteket teljes körűen mellőzte.

A fellebbezés ugyan hivatkozott arra, hogy a megyei bíróság tévesen vette figyelembe az alperes által elfogultnak vélt tanúvallomásokat, illetve az egyoldalú szakértői véleményt, azonban a másodfokú bíróság álláspontja szerint helyesen járt el az elsőfok, amikor a logó megváltoztatásának tényei és körülményei körében az alapperben készült szakvélemény értékelése mellett az Szjt.13.§-ában foglalt különös feltételeket illetően - eltorzítás, megcsonkítás, vagy más olyan megváltoztatás, vagy megcsorbítás, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes - egyéb körülményeket, így a két tanú nyilatkozatát is mérlegelte.

A két tanú vallomását együttesen értelmezve a szakvélemény tényadataival egyértelműen megállapította az ítélet tábla a megyei bíróság döntésének indoklásával egyetértve, hogy az alperesi beavatkozás a művön olyan torzítást, megváltoztatást eredményezett, ami a felperes szakmai becsületére, hírnevére sérelmes.

Helyesnek találta az ítélet tábla az elsőfokú bíróság következtetését is az alperesi jogsértő cselekmény következtében a felperest ért kár megléte és annak mértéke tekintetében is. A

felperes által létrehozott alkotás és az a tény, hogy ezt a felperes készítette a szakma körében ismert volt, az pedig, hogy a logót nem a felperes változtatta meg, ugyanilyen körben ismertté már nem vált, azonban a változás – és ezzel együtt a felperes szakmai tekintélyének, hírnevének – negatív megítélése szakmai körökben felmerült.

Továbbá megfelelően találta a megyei bíróság megállapításait arra vonatkozóan, hogy az alperesi tevékenység alkalmas volt arra, hogy a felperes hírnevére, megítélésére negatív irányú hatást gyakoroljon, tekintettel arra, hogy ilyen vélemények meg is jelentek szakmai körökben. Helyesnek vélte a nem vagyoni kártérítés mértékének megállapítását is, mivel az ítélet tábla álláspontja szerint is ezen összeg szükséges és egyben elégséges arra, hogy a felperest ért hátrányokat kiküszöbölje, nem vagyoni kárát pótolja.

Valóban megállapítható, hogy az alperes jogellenesen változtatta meg a logót, valamint a jogellenesen megváltoztatott logó felhasználása szintúgy jogellenesen történt. Megalapozottan alkalmazta az elsőfokú bíróság a polgári jogi szankciókat, mivel kellő okkal kötelezte az alperest a jogsértés abbahagyására, illetve tiltotta el a további jogsértéstől, azonban ezen következmények alkalmazása során az ítélet végrehajthatósága miatt pontosan meg kell határozni, hogy milyen konkrét tevékenység vagy mulasztás abbahagyására és/vagy eltiltására kötelezi a bíróság a felet. A bíróság értelmezése szerint abbahagyásra a határozathozatal időpontjában is megvalósuló jogsértő helyzet esetén kell kötelezni a jogsértőt, eltiltásra ugyanakkor akkor kerülhet sor, ha jogsértő cselekmény megismétlődésétől kell tartani. A jelen perben egy egyszeri jogsértő cselekményt (a logó megváltoztatását) és egy folyamatos állapotot (a logó felhasználása) idézett elő az alperes. Tekintettel arra, hogy az újbóli megváltoztatásra a perbeli adatok alapján nagy valószínűséggel nem kerül sor, ezért eltiltásra nem is kerülhetett sor. A jogsértő helyzet ugyanakkor fennáll, így az ítélet rendelkező részében részletesen leírt, a határozathozatal időpontjában is megvalósuló jogsértő helyzet abbahagyására kötelezendő az alperes.⁹⁶

---

96 A Győri Ítélet tábla Pf.I.20.144/2005/5.

<http://www.itelotabla.hu/letoltes/gyor/Hatarozatok/Pf.I.20144-05-5.doc> (2009. február 10.)

6. ZÁRÓ GONDOLATOK

Az tény, hogy a nem vagyoni kártérítés hatályos törvényi rendelkezései igen szűkszavúak, valójában csak keretszabályok. Tartalmukat egyedül napjaink bírói gyakorlata alakíthatja ki, a bíróságok ebben a helyzetben „jogalkotói” munkát végeznek. Mivel mind a jogalap meghatározása, mind pedig a kárpótlás összecszerúségének megállapítása bírói mérlegelésre, szabad bírói belátásra utalt, a bíróságok ítélkezési gyakorlata határozza meg a nem vagyoni kártérítés anyagi jogi joganyagát. Ezzel kapcsolatban említést érdemel, hogy Grosschmid Béni már száz évvel ezelőtt úgy érvelt a nem vagyoni kártérítés bevezetése ellen, hogy *„az ebbéli jogalkalmazás alig lenne egyéb mint esetről-esetre való törvényhozás”*⁹⁷ Napjainkra tehát beigazolódni látszanak Grosschmid aggályai, *„reális veszély ugyanis, hogy a nem vagyoni kártérítés az ellenőrizhetetlen bírói szubjektum lehetőségét termeti meg az egzakt kártérítési jogban”* A hatályos, különösen absztrakt törvényi rendelkezések ezt nem képesek megakadályozni.⁹⁸

A dolgozatom során áttekintett bírósági határozatok alapján, véleményem szerint, a Polgári Törvénykönyv „szűkszavú” nem vagyoni kár fogalma ellenére a hazai ítélkezési gyakorlat igenis képes megfelelő keretek között tartani az időnként eltúlzott mértékű nem vagyoni kárigényeket. Megjegyezném, hogy a dolgozat készítése során megismert jogesetek alapján az a benyomásom alakult ki a szerzői jog megsértése miatt igényelt nem vagyoni kártérítéssel kapcsolatos hazai gyakorlatról, hogy a bíróságok inkább ragaszkodnak a már évekkal ezelőtt kialakult kártérítési mértékhez és így összecszerúség tekintetében az egy millió forintos határt is csak ritkán lépik át. Nem azt szeretném ezzel érzékeltetni, hogy nem értek egyet az ítélkezési tendenciával, ugyanis az esetek többségében nem arról van szó, hogy a szerzőt ne érte volna valamiféle kár, de az nem feltétlenül a nem vagyoni kár intézménye képes kompenzálni. Mindösszesen csak jelezni kívánom, hogy álláspontom szerint a konzekvens tartózkodás a külföldi tendenciák követésétől a magasabb összecszerúség tekintetében nem biztos, hogy a szerzők jogainak kellőképpen biztosítása szempontjából a továbbiakban eredményes és a jövőben is követendő lenne.

---

97 Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből, I. k. Wigand F.K. Könyvnyomdája Pozsonyban, 1901.

98 Horeczky Károly: A nem vagyoni kártérítés jogintézménye, in Gazdaság és Jog 1996/2.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Magyar Jogi Lexikon VI., Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt.: Budapest, 1907.,
- Balás P. Elemér: Szerzői jog. – in: Szladits Károly: Magyar Magánjog I. Grill Kiadó: Budapest, 1941.
- Knorr Alajos: A szerzői jog magyarázata. Ifj. Nagel Otto kiadása: Budapest, 1890: III.
- Mezei Péter: A szerzői jog története a törvényi szabályozásig (1884: XVI. tc.), [Http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html](http://jesz.ajk.elte.hu/mezei19.html)
- Kenedi Géza: A magyar szerzői jog. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat: Budapest, 1908.
- Dr. Szinger András – Dr. Tóth Péter Benjamin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz, Novissima Kiadó, Bp., 2004.
- Vikman László: A magyar szerzői jog fejlődésének áttekintése, Infokommunikáció és Jog 25. sz., HVG ORAC, 2008. június.
- A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez fűzött Kommentár (CompLEX DVD-Jogtár)
- Corpus Iuris Hungarici, Franklin Társulat, Budapest, 1897.
- Dr. Petrik Ferenc: A személyiség jogi védelme, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992.
- Szerzői Jogi Szakértő Testület Szakvéleményeinek gyűjteménye 1997-2003, Összeállította: id. Ficsor Mihály, Kiss Zoltán és Kulcsár Eszter, KJK Kerszöv, Budapest., 2004.
- Tattay Levente: A szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest 2007
- Müller, Judgment of 24 Mai 1998, Series A no. 133
- A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk. Gyertyánfy Péter KJK-Kerszöv Budapest, 2000
- Szerzői Jogi Szakértő Testület Szakvéleményeinek gyűjteménye, 23/94, III. kötet 1990-1996, Összeállította: Dr. Lenkovics Barnabás és Dr. Székely László, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest., 1998.
- Dr. Alföldy Dezső: A magyar szerzői jog, különös tekintettel a M. Kir. Kuria gyakorlatára, Grill Károly Könyvkiadó vállalata, Budapest, 1936.
- Dr. Faludi Gábor : Az új szerzői jogi törvény főbb vonásai, http://www.artisjus.hu/opencms/export/artisjus/aszerzoijogrol/tanulmanyok_02.html

- Szegedi Ítéltábla Polgári Kollégium Táblabíróági Füzetek I-VIII. Válogatás a másodfokú joggyakorlatból 2006. január 1-től 2006. december 31-ig.
http://www.szitb.hu/doc/polg_koll/fuz_VIII.pdf
- Dr. Bérczes László - Dr. Gyenge Anikó - Dr. Lendvai Zsófia: A szerzői jogi jogsértések esetén alkalmazható jogi eszközökről, ASVA - Audiovizuális Művek Szerzői Jogait Védő Közcélú Alapítvány, Budapest 2005.
- Dr. Jókúti András (Magyar Szabadalmi Hivatal Jogi és Nemzetközi Főosztály): A jogérvényesítési irányelv átültetésének kezdeti tapasztalatai c. előadásának vázlata, Siófok, 2008. november 25.
http://www.mie.org.hu/eloadasok_2008_konf/november/Jokuti_A_ea_MIE%2025-11-08%20siofok.ppt.
- A szerzői jog, A gyakorló jogász kézikönyve 3., szerk.: Dr. Petrik Ferenc, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1990.
- A kártérítési jog, A gyakorló jogász kézikönyve 5., szerk.: Dr. Petrik Ferenc, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1991
- Dr. Faludi Gábor: A jogsértéssel elért gazdagodás megtérítésére irányuló igény a szerzői jogi törvény bírói gyakorlatában, Védjegyvilág, 2007. (XVII. Évfolyam) 1-2. szám
- Dr. Kiss Zoltán: A vagyoni hátrány megállapítása szerzői és szomszédos jogok megsértése miatt indított eljárásokban, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 16.évf. III.sz. 2001, június.
- Dr. Csizmadia Attila: A szerző személyiségének sérelme és a nem vagyoni kártérítés, Magyar Jog, 11/96.
- Dr. Smied Orsolya: A nem vagyoni kártérítés joggyakorlatának elemzése a magyar jogszabályok és a BGB alapján figyelemmel a jogintézmény fejlődésére
[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/Smied_nem_vagyoni_kar\(jf\).pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/Smied_nem_vagyoni_kar(jf).pdf)
- Dr. Sipos Péter: A nem vagyoni kártérítés jogalapja az alkotmánybírói határozatok és az ítélkezési gyakorlat tükrében
<http://www.ajk.elte.hu/TudomanyosProfil/kiadvanyok/elektronikus/themis/2003/SiposPeter-Karterites.pdf>
- A Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteménye 1999/2.
- A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1., Komplex Kiadó Kft., Budapest, 2007.
- Horeczky Károly: A nem vagyoni kártérítés jogintézménye, Gazdaság és Jog 1996/2.
- Továbbá a diplomamunkában hivatkozott irányelvek, jogszabályok, alkotmánybírói döntések, és bírósági határozatok

EGYÉB FELHASZNÁLT IRODALOM

- Dr. Köles Tibor: A nem vagyoni kár, A bírói gyakorlat kézikönyve, szerk.: Dr. Petrik Ferenc, HVG ORAC, Budapest, 1997.
- A Polgári Törvénykönyv magyarázata, első kötet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999.
- Dr. Mészáros Mátyás - Dr. Olasz Nándor - Dr. Völgyesi Lászlóné: Polgári Jog 1970-1995: A személyek, személyiségvédelem, szellemi alkotások joga, tulajdonjog, Civilisztikai Döntvénytár, szerk: Dr. Horeczky Károly, Dr. Szilágyi Dezső, Dr. Zanathy János, HVG ORAC, Budapest, 1996.
- Jobbágyi Gábor- Fazekas Judit: Kötelmi jog, Szent István Társulat, Budapest 2005.